

שארית לח"ב מערכת א' ציון קיד 227

כל הנשאר בציון והנותר בהנהגות, מנחם ציון שלא הבאתי שם במקומו מיראת האריכות, מאפס מקום אמרנו החסרון להמנה, ונרחיב פה מקום ונמלאנה להביאם לבית ישראל למנה, וד' שוכן מעונה, ינהלנו לציון ברינה, אמין, לפ"ג:

א.

ושיבה שכתב ולדעתי לקים וי"ל דמ"ש גם עדוקנה ושיבה הוא ע"ד תפלה ור"ל כמו שעמד לי בבחרותי כן יעמוד לי הלאה גם עד זקנה ושיבה:

[ג] סי' פ"ב אורים ותמים, ותמיד שם עיונו מגמתו ומטרתו להציל את הנאון הש"ך מפי אריות ולישב כל הקישי' עליו מגדולי האחרונים ובפרט בסי' כ"ה אור מתניו לערוך מלחמה וקרב נגד הגאון רח"י תאומים ע"ש והדברים שהניח הנאון בעל או"ת בצ"ע קם אחריו נכדו הגמ' דוד כ"ץ מו"ץ רק"ק פאמארן ומישב השנותיו בספרו אהבת דוד ויהונתן (לנוכ תקס"ו) ושם עקוב למישור וכמו כן הנאונים בעל קצוה"ח ונתיבות ודברי משפט ע"ש:

[א] סי' מ"ב אוצר הכבוד, שם בהנהג' מ"ץ כ' שהוא לרבינו מדרום הלוי השני בן אחיו של הרמ"ה וכמו שהחליט הג' המחבר ז"ל בח"א מערכת ט' סי' ח' ע"ש וכתבתי שם רא"י לזה מ"ש ספ"ק דר"ה ע"ש וידידי ש"ב הנחור כהלכה כמר א"צ הירשפרונג נ"י השיבני ע"ז ממש"ש עוד בפ"ק שהי' בן עשר כשמת עליו דודו וברך אותו בברכה המשולשת וסיים ע"ז והוא שעמדה עלי בבחרותי וגם עד זקנה ושיבה עכ"ל וא"כ אחרי דכן אחי הרמ"ה נפטר בש' מ"ג כמ"ש בש"ה"ג ח"א ט' ח' ט"ל שנה אחרי דודו הרמ"ה ז"ל וא"כ כל ימיו ל"ה רק מ"ט שנה והיכן אריכות ימיו של זה וגם עד זקנה

ב.

[ו"ו] סי' צ"ה בני יצחק, ד' קושטא תקי"ח וגם קונטרס כענין קמן:

[ז] סי' צ"ח בנימין זאב, דו"ו רצ"מ שו"ת ועי' יש"ש ב"ק פ"ח מע"ה שפך קצת חמתו עליו וסיים שאין לסמוך עליו ע"ש:

[ח] סי' ק"ב בנין שלמה, ראבר"ק פפד"מ בזמן הנאון בעל נו"ב ושמעתי מכאדמו"ר הנאון מהרש"ם זצ"ל ששמע מאביו הנאון בעש"ת חת"ם כשהי' בפראג אצל הנאון בעל נו"ב עם רבו הנאון ר"ג אדלר זצ"ל והי' אז הנאון נו"ב שר המסכים על אודות הגמ' מקליווא ועמד לימן הנאון בעל אור ישראל

[ג] סי' יו"ד ביאורי סמ"ג, רבינו אייוק שמיין וכו' נדפס עם הסמ"ג בוויניצ'א ש"ו ונפטר ברינגשפורג א' דר"ה ש' רנ"ו:

[ד] סי' ל"ז בינה לעתים, נדפס פעם ראשון בוויניצ'א ת"ח ואח"ז כ"פ אבל נשמט מדפוסים האחרונים מאמר שלם בדרוש כ"ז ליום א' של פסח וכוה קרה גם לספרו נידולי תרומה ועמש"ש:

[ה] סי' מ"ה בית הבחירה, וס' הוה לא זכה לשם שקרא לו המחבר ונקרא רק בשם ס' המאירי וכמקרה הוה קרה גם לס' משנה תורה וכן לס' שני לוחות הברית ועמש"ש בשארית ציון:

בלשון ארמי, ובעל זוהר חי בהקדמתו כי דם' הוזהר אשר לא נהגלה או בימי הראב"ד ורק ע"י גלוי המגיד נאמרים המה לו בענין אחר ע"ש ומתוך ס' ברית מנוחה נראה שחי' גם ס' הגבורה ע"ש:

[ח] סי' קי"ח ברכת אברהם דרו"י שי"ב וראה נא מ"ש

עליו הגאון ב"י בהסכמתו וזה לשונו הוזהב, ראיתי אחד קדוש מדבר, וחילים יגבר דן דין ענ"י (פל נסילת ידים) פסקים מווקקים שבעתים, כפלפול עצום בוער כאש עד לב השמים ע"ש ומצוה רבה להביאו שנית לביה"ד:

[יג] סי' קכ"ו בשמים ראש נדפס כברלין

בש' תקנ"ג בהסכמת הג' בעל נוי"ב ואחי' נדפס בפפ"א ס' זאב וסרף להג"מ זאב וואלף בר"ש ולמן כולל השנות וטענות ע"ם בשמים ראש מראש ועד סוף, עד שאף אביו מוהרצ"ה אבד"ק ברלין וחמיו הג"מ יצחק יוסף תאומים ז"ל לא יוכלו להצילו, מול הקמים למולו וכבר הארכתי בזה במק"א:

ישראל (ליפשיץ) ואמנם הגאון בעל בנין שלמה לחם בכל עוז נגדו, וגלל כן כשיצא הס' נוי"ב לאור אסרו הגאון בעל בנין שלמה וברצ' שלו טלעיין בו, וע"ז אמר הגאון בעל נוי"ב ואנכי איני כן ואדרבה, אצוה בתורת אוהרה שכל איש ואיש אשר עיני שכל לו לעיין בס' בנין שלמה, לראות ולחזר את ערות האר"ש השמנההוא אם רוה, ולבא בתוך הכנין שלמה לראות בדקי הבית:

[ט] סי' קי' ברית אברהם, והי' מתלמידי הרמ"א ז"ל

ונפטר ש' שם"מ
[יז] סי' קי"ג ברית מנוחה, ומ"ש בראש הספר

שעל הלשון ההוא בנה בנינו בס' מספחת ספרים וכו' ואמנם בעל מספחת ספרים תפסו רק על הנסחאות שלו שנמצא בהקדמת ס' ברית מנוחה מאמר מוזהר מה שלא נמצא בוהר שלנו ומ"ש הגאון המחבר כאן עוד לא יפסיק אחרי דגם בפנים הספר נמצא כמה מאמרים כזה ובפרט דמגנון הלשון ממש כלשון המחבר הוא ודומה לו בענין המאורות וכמתרגם

ג.

[יג] סי' ט"ו גדולי תרומה, וע"ם נדיב לב חו"מ ח"ב

סי' נ"ה ע"ש:

[יד] סי' למ"ד גלגולי נשמות נדפס ש' תס"א

וכו' ועוד קודם לו פראג תמ"ח וכעת נדפס מחרש בלובלין תרס"ח עם הג"ה דח"א בשם מראה עין:

[טו] בקו"א גמ"א, אי' בשם האר"י ז"ל נטרא ר"ת גבריאל

מיכאל רפאל אוריאל ע"ש דלימוד נמ' מסוגל לכל אלו הרברים שהמה ממונים עליהם, והמה ר' סחנות שכינה החונים לדגליהם יהודה כנגד גבריאל כי ג'ב'ר', באחי' דמות אר"י במורה, אפרים כנגד

רפאל דמות שור למערב, ראובן כנגד מיכאל דמות אדם לדרום, דן כנגד אוריאל דמות נשר בצפון, וע' בחיי פ' במדבר ע"ש והענין נפלא כי הנשיא העומד לצד דרום שלימואל שמו וחותרו בשם אל עכ"ל ואע"פ דהיא נשיא של שמעון מ"מ עיקר צד דרומי מיוחד אליו שהי' באמצע ולא בצד דרומית מורחית או מערבית ומכ"ש לפמ"ש המפורשים שהי' עומדים בצורת סנו"ל וכן יפורש בדגל אפרים נמליאל וברן פנעיאל וכמורה נתנאל ע"ש, וכזה תמצא גם בשמות של ד' נשיאי הלוי שחותרם בשם א"ל אליסף בן לאר אליצפן בן עוזיאל אלעזר בן אהרן הכהן וצוריאל בן אביחיל וצ"ע על אשר לא העלה רמז זה ג"כ:

ה.

עו] סי' כ"א הגהות **מור"ם**, ועמ"ש ביש"ש חולין סמכ"ט וז"ל הדברים האלה הוגד לי שמוה"ר"ם ב"מ תו"ח השיג עלי שב' ע"ד מהר"א בשערים בשם מהר"י טרושין וכו' ואע"פ שפשוט הוא כתבתי להוציא מלבו של חכם א' שהותר בלא נמלח כלל עכ"ל מהר"ם מקראקא, ואמרתו אם בן חכמים וגדולים אני מ"מ אין אני חכם לא בעיני ולא בעיניו, ובודאי על חכם מאן דהוא כונתו להשיג, והנה אמרו לי תלמידיו להדי' שעלי היתה כונתו ונתגלגל הדבר בראיית פנים והודה לי ושאלתיו איך עלה על דעתך להשיג עלי ולא עיינת בהג"ה או"ה שלי ולא ראית בספרי הגדול פ"ק דחולין, ולא ידעת שורש הדברים שגם אני אסרתי המוליתא דבצים בלא נמלח וכו' והשיב אמת שכך שמעתי, וגם אתה אסרת בלא נמלח אבל מה לך בכך, והלא לא הזכרתי את שמך בהדיא, וגבא מורא בינינו והלך לו לדרכו ונתבקש ליש"ש"מ ע"ש:

ולפמ"ש שם בהג"ה מ"ץ סי' ז' בשם הרמ"א בשו"ת סל"ה וקל"א דכל דבריו בהג"ה ש"ע לקוחים המה מס' ד"מ ע"ש א"כ מ"ש בס' אוצר הספרים אות שי"ן סי' תש"א דש"ע הראשון נדפס ש' של"ח טעות הוא כידו אחרי דהרמ"א נפטר ש' של"ב, וצ"ע לומר דש"ע עם הג"ה הרמ"א הו' בכתובים באותן הימים:

וגם לפמ"ש שם דמראה מקומות של הג"ה מוד"ם המה מהמביא לביה"ד שם שנת שס"ז וכו' ע"ש ל"צ לכל האריכות של בעל שדי חמד כללי הפוסקים ח"י סי"ד אות ד' וכן בחי"א סי' ב' אות ל"ד בענין שופר ע"ש:

עו] סי' ל"ג הגהות **סביב** **שו"ב** וכו' מהר"ץ מקראקא. גם ספרו על דיני ניקור עודנו בנתונים וכאן נמצא וכאן הו' וראיתו פ"א אצל המנקרים דפ"קראקא ובין דגדולים הנזכרים שם נזכר גם הג"מ שלמה קאליהארי הספרדי שהו' או מגדולי העיר וחכמיו וגם רופא מומחה לרבים ונפטר פ"ק (ש"ק ע"ז כסליו ע"ז) אבי הג"מ ישראל שמואל קאליהארי בהמ"ס ישמת ישראל ונפטר ג"כ פ"ק (י"ג טעט ט"ד): ועוד נמצא הג"ה סביב **שו"ב** לנהר"וי מח"א שהו' ג"כ באותו זמן והוא הרב מוהר"ם ברוינשוויק (י"ג ט' ט"ט פ"ק) ועל דיני שחיטות שני ביאורים לו ביאור הקצר בשם תקון הזבח וביאור ארוך בשם זבחי צדק ועוד בה שלישי' והוא השגות על הג"ה מהר"ץ בשם זבחי ריב וגם ה' בדיקת הריאה יפרד והו' לשני נ"יאוורים הקצר בשם תיקון הכדק והארון בשם מחזיק בדק וגם את השלישי בשם בדק הבית והמה יחד סובבים ע"ד מהר"ץ הנ"ל, וזה מחדש נדפס בק"ק ז'ארשא (תרמ"ה) עם הג"ה מהר"ץ ואיוו: שו"ת לח"א שו"ב דק' ראדאסק מדינת פוילין:

יה] סי' ב' ווי **העמודים**, הג"מ שעפמיל הלוי מתחלה הו' אבד"ק פפד"מ פירטה ופוזנא חתן הג"מ משה חריף אבד"ק לבוב כנזכר בס' ווי העמודים וד"ם חריף ע"י פלפולו שה"ל עם הג"מ יוסף יעקב אברהם אשכנזי קצנלבונן אבד"ק יאנוב (וכוועד דל' ארצות) ראה כי הוא יחיד בדרו כפלפול ובקיאיות השיב אותו תחתיו והוא נסע לעיר מולדתו אולינוב ושם"ך:

ובפנקס רח"ק פה קראקא מצאתי בזה"ל חו' במו"ה משה יאליש אלמנת הג"מ שעפמיל ז"ל (י"א תמוז ת"ס) ובל"ם

י"ן.

אחר פטירת בעלה הגאון ז"ל בעיי' ווינא שבה הנה אל בית אביו ולמעופחתה, וכנראה היתה מזוגג שני, כי לא מצינו דהג' מהר"ם חריף הו' מכוננו בשם יאליש וגם לא הואר ולא הדר לו ורק כתב מו"ה משה לבד היתכן? ובס"ס ווי העמודים חתם א"ע בזה"ל נאום שבתו בן הגאון הגדול נשיא בארץ ישראל מו"ה ישע"י סג"ל זצ"ל הו"ו בנו של איש אלקי"ם מוהר"א שעפמילש חתן האשל הגדול שר וגדול בישראל ה"ה הגאון המופלג מו"ה משה חריף זצ"ל החונה על צבא פ"ק פוזנא ואב"ד מדינת פולין גדול:

ויכוו

יט] מי יוד ויכות החכם עם החסיד
 בקונטרס
 אגרת אל תהי כאבותיך וכו' ונדרפס זה
 לא כביר בתוך קובץ ויכוחים אכן לא
 נמצא בו כלל ויכות החכם עם החסיד
 ואולי ערכוב דברים יש כאן כי הרש"ט
 פלקיירה חי' אגרת הויכות בין התורה
 והחכמה וכמ"ש בס' המבקש ואין זה
 מעניני קונטרס הנוכר כלל אבל נמצא רק
 פ" על אגרת ואל תהי כאבותיך מר"י
 בן ש"ט שהי' ערך ק"ץ שנה אחר רש"ט
 פלקיירה ועשו"ת הר"ם אלשקר ר"ם
 קי"ז ע"ש:

וראיתי להזכיר כאן עוד איזה ספרי
 ויכוחים הנחוצים לעת מצא
 כמשו"ל ודע מה שתשיב דאפיקורס, כמו
 ס' הויכות לר"י מפריש נדרפס מכ"י, ס'
 קדש הקדשים לדון יודאל אבן לביא ס'
 תוכחת מתעה לר"י נתן בעל הקונקורדנציה
 ס' הויכות לר"ח קרשקש (נעתק ע"י
 הנשיא הקדוש דון יוסף בן רש"ט בע"ס
 האמונות) ס' מגן ורומח לר' חיים אבן
 מוסה ס' קשת ומגן להרשב"ץ ס' הנצחון
 לריו"ט ליפמן מילהוון ס' חזק
 האמונה וס' שבט יהודה לר"י בן
 ווירנה:

ז.

כ] סי' ח' זק"ה, והנה בספרי הראשונים
 קורין לס' הוהר רק בשם
 סתרי תורה, מדרש יהי אור, אור ישראל,
 מדרשות או ספרי' הפנימיים, וכדומה וע"ס
 גפס החכמה להר"ם די ליאון וס' המנהיג
 לאבן הירחי ודרשות מהריו"ז ע"ש ומצינו
 דהרבה מאמרי זהר כבר הובא בספרי
 הקדמונים כמו בילקוט רות רמז ת"ר
 ותקצ"ט ולא נמצאו דברים כאלו רק
 בוהר וכן בס' אוצר הכבוד פ"ה דפסחים
 הכיא בשם מדרש מאמרים בענין ת'
 הלכות פסוקות ונמצא רק בוהר תולדות
 וכן שם בר"ה פ"ב ר"ח הוה אויל וכו'
 והוא רק בוהר חדש בראשית ע"ש ועל
 אודות שפקקו איזה מהאחרונים על
 שנמצאו בו דברים הרבה שהמה מוזן
 אחר רשב"י אין זה כ"כ מן התימה כמ"ש
 בפנים בהנה מ"ץ בשם ס' זהרי חמה ע"ש,
 וגם מכללת דהוא לר' ישמעאל ועכ"ז
 תמצא בו שמות אחרונים כמו ר"א בר
 יאשי' רב שילא רב אחאי ר"ח בר אירי
 ועב"ז דאע"פ דעיקרה לר"י מ"מ
 נתחברה בדור אחרון ע"י רב והוסף בו
 מן דילי' ג"כ וכזה תמצא גם בירושלמי
 דהוא לר' יוחנן ועכ"ז מצינו בו גם שמות
 אמוראים מוזן אחרון כמו ר' יוסי בר בון
 ושמואל בנו וכן במדרש שיר השירים
 שם אלקליאון בן הדיסה וכן בס' ריזאל
 (עח"א א' בקו"א בשם הרמד"ל) וכן
 בתלמוד בבלי מצינו הקצה רב אחאי
 ועמש"ש בתוס' ע"ז ע"ש: וז"ל ס' היוחסין

וכן ס' הוהר המאיר לעולם כלו בכבודו
 הנקרא מדרש יהי אור שהוא מסודות
 התורה והקבלה כנוהו על שמו של רשב"י
 אע"פ שהוא לא עשאו כלו כמות שהוא
 כיון שתלמידו ובנו ותלמידו תלמידו
 עשוהו על מה שקבלו ממנו וכמשו"ל
 דהמשנה ספרא ספרי והוספתא כלהו
 אליבא דר"ע ואע"פ שאלו הספרים נעשו
 הרבה שנים אחר מותו ע"ש, הולך ומבאר
 שם עוד דכמה פסקי הלכות מרמב"ם ז"ל
 אין לו שום עיקר ויסוד ורק בס' הוהר
 מקומו ומקורו מפורסם ע"ש וע"כ לשון
 תהפוכות הכרת שפקקו על אמיתת עיקר
 ס' הוהר ורוצים ליחסו רק לר"ם די ליאון
 אחרי דרבינו בחיי כימיו הי' ובפ' משפטים
 ע"פ כי ינצו אנשים וגו' הביא כל לשון
 הוהר שם וא"א שיכשל בו גם רבינו בחיי
 בכך, וכן הרקאנטי שהי' בזמן הרשב"א
 ועכ"ז דבריו לשון הוהר לא ימוש מפה
 קדוש תמיד, וע"כ יסכר פי דוברי שקר
 הדוברים על צדיק עתק:
 תא חזי מ"ש הגאון המקובל מהרש"א
 בס' אילת אהבים ע"פ גן נעול וגו'
 בשם התיקונים וז"ל דנתבשר רשב"י
 מפומי דאליהו ז"ל דעתיד להיות ס' הוהר
 ננוז ובאותו זמן יהנה ממנו מלאכי מעלה
 עד דאתגלי תתאה בסוף יומיא ע"ש וכן
 בספרו מנות הלוי אחר שהפליג שם מאוד
 על יקרת ס' הוהר אמר כי הציקתני רוח
 בטני בשמעני דברי המואסים בס' הזה
 ימאסם אלקי"ם ע"ש ובס' דבש לפי להנאון
 המחבר

שארית ע"ה"ב מערכת ז ח קמז 231

ע"ו ומה מתוק מדבש מ"ש (הדמו"ר ה"ה"ג מהרש"ם אכדפ"ק קראקא) דזה מרובו במגילה בקוצר מלין ומאמר אסתר קיים דברי הפורים אלה, ודו"ק, וגם אחו"ל ע"פ אל תגול דל כי דל הוא דכל האומר דבר בלי שם אימרו עובר על לאו זה ע"ש ושמעתי מכאדמו"ר הג"ל לפרש בזה גם סיפא דקרא ואל תדכה עני בשער (משלי כ"ג) דלכאורה לא סיפא רישא ואיך יתחתנו וכו' וי"ל עפ"מזו"ל דמשיח יושב בשערי רומא בין העניים וסובל יסורין עכורינו וקושר ומתיר ומענין פצעו ומצפה ומחכה בכל עת ושעה אשר יבול להתגלה לנו ע"ש וא"כ אם הו' אומרו בשם אומרם או הו' מביא גאולה לעולם ול"ה מדכה את העני הזה עוד הושב בשער ודפח"ח:

(כג) שם הביא הגאון בעל פמ"א בשם הירושלמי פ' הו' קירא דתלמיד גמור חייב לשאול בשלמא דרבי' משא"כ תלמיד חבר (כ"ט רב) אינו חייב לשאול לשלמא ע"ש ובוה א"ל דברי רש"י בר"פ יתרו וישאלו איש לרעהו לשלום אינו יודע למי כשהו"א איש לרעהו מי הקרוי איש זה משה שנ' והאיש משה וגו' ע"ש וצ"ע וכי זולת זה ל"ה ידענא דמשה נתן שלום תחלה ליתרו דהוא הו' האורח הבא מן הדרך וכל הדרכים בחזקת ס' הם והמנהג ליתן לו שלום תחלה ועוד הא יתרו ג"כ קרוי איש דבתי' ויואל מזה ליבת את האיש ולהג"ל י"ל דאף דאין דרך הגדול לשאול בשלום הקטן עכ"ז משה רבינו דהו' עניו מכל האדם ודאי הו' תמיד מקדים בשלו' כל האדם ולזה הביא הפסוק והאיש משה וגו' ויותר הול"ל מהמקדם דבתי' כי זה משה האיש וע' ספרי דבש וחלב פ' יתרו ע"ש ודו"ק:

המחבר הביא מעשה בא' שמכר ס' הווהר ואקריין בחלמי' שהי' קורין אותו כהמה ופתרו לוי' ח"א שהוא ר"ת בערתי הקודש מן הבית ע"ש, והרב מהר"ם קוניני' חו' ס' בן יוחאי בו לבש קנאה ירוע אף יצריח ס' ולוחם מלחמת הגופה נגד ס' הממפחת להג' יעב"ץ מהחל עד בלה ושמעתי מאדמו"ר הגאון מהרש"ם אכדפ"ק קראקא ז"ל ששמע מאביו הגאון בעש"ת חת"ס שאמר כוה"ל שהוא אחר טוברים מהיפכין שראיתי בעולם דיותר הו' ראוי דס' הממפחת יצא מתחת ידי הר"ם קוניני' וס' בן יוחאי יצא מתח"י הגאון המקובל יעב"ץ ודפח"ח: (וע"ל מערכת מ"ם ס' ק"א): ושמעתי דרכני הדור אסרו מלהביא לביה"ד עוד הפעם את הם' ממפחת, ועב"ז קמו כעת פריצי הדור ופרצו גדרן של ראשונים, והביאו לביה"ד מחדש: (כג) ס' כ"ו ס' הזכרונות, הג' המחבר הביא שם בשם שו"ת פנים מאירות בהקדמתו לח"א עלה ינסתפ"ק אם טוב לאדם להדפיס ספרו בלי שם בעליו כמו ס' הכלבו וכדומה, או דלמא חיובא רמיא אשר ישא את שמו וכדאמר' בכמה דוכתי דת"ח כשיאמרים שמועה מפיו שפתותיו דוכבות בקבר ומסיק דמשום שפתותיו דוכבות אינו מחויב דקמי' שמיא גליא אך הקפידה כשיאמרו השמועה בשם אומרם והוא אדם גדול היומם ישמע ומקבלה וכדמצינו בשבת (כ"ה) כשאמרו קמי' דאביי משום ר' ירמי' ולא קבלה וכשאמרו משמ' דר' יוחנן וקבלה ע"ש ולכאורה צע"ק דמסתימת לשון חז"ל במגילה דכל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם מנ"כ ממש"ה ותאמר אסתר למך בשם מרדכי ע"ש משמע להר"י דצריך להזכיר שם אומרם דוקא ומקרב הגאולה

ח.

דמהרש"א הו' ש"ץ בקראקא ע"ש דר"ל דהו' כאן בקראקא בש' ש"ץ ולזה העירני ח"א והאמת אתו:
 (כד) מי' נ"ו הו' מאיר שו"ת, נכתב בקצור גדול ול"ה מובן לכל רק בעיון רב, עד שקם הרהג"ם מארדיש ז"ל אכד"ק פאריצק ועשה עליו באור

(כג) ס' נו"ן חו' הלכות, ונדפס ס' הוראת שעה, (נרלין תקכ"ה) לח"א לישיב כל המקומות שהניח המהרש"א רוק ויש לישב ומסך על המעיין: ואנב ארחא באתי ככן להעיר ולהוסיף עמ"ש בח"א ערך שו"ן ספ"א בהגה מ"ץ אות נו"ן בשם ס' יש נוחלין

באור ונדפס ש' תק"ע ונתן בים דרך
ובמים עוים נתיבה :
נט] מי' פ"ז רז"אל, ולפי מה שהחליטו
איוה אחרונים ס' :
רויאל המה לקומים מספרי ר"א רוקח
מסודי רויא וס' סוד המרכבה ורויאל הוא
נוטריקון רוי אלעזר, וע"ס שתי ידות
להרמז"ל :

מ.

בכמה קולמסים בלא מעשה נסים :
כת] סי' ט"ז מזורי זהב, ושמעתי מידי"נ
איש בריתי וש"ב
הרב החסיד מו"ה נפתלי ראשנברג ע"ה
סקראקא שהי' מגודל מנעוריו בבית הגאון
בעשו"ת דברי חיים אבד"ק צאנו ששמע
בעצמו כ"פ שהי' מזכיר בלילה קודם
השינה שמות הקדושים אלו משה רבינו
ורבינו הקדוש הרמב"ם והמרו"ב וכו' :

טן] סי' י"א מזור אודם פמדה, כבר
היבא לעיל
במערכת א' בשם "אדם פמדה" והוא על
כל או"ח ג"ח מזור אדם, פמדה, וברקת,
(ח"ל תי"ג) ונדפס מחדש בק' פיעטרקוב :
טז] סי' י"ב נדפסו ד' מזורים, גם
במנטובה נדפס
מזור או"ח ש' רל"ה ובשביל דמלאכת
הדפוס עכרית הי' עוד דבר חדש באותו
זמן התפאר בה שם המדפיס בזה"ל, הכותב

יוד.

עכ"ל ולפי"ז מ"ש אני עניי בח"א מערכת
שי"ן בהג"ה מ"ץ סי' צ"ה שנפטר הי"א
ר"ש ט"ס הוא וצ"ל ר"ד וע"ס נשמת
חיים מאמר נ" ע"ש :
לח] סי' ג"ד יפה מראה, נדפס בחיי
הרב כש'
ש"פ והג"מ יוסף מאמינה הי' המניה :
לג] סי' ס"ה ירושלמי, ונראה מהראב"ד
וכו' שה"ל להרמב"ם
ירושלמי סדר קדשים וכו' וכ"נ קצת
מתוס' מנחות ס"ד דה"ל ירושלמי על
מס' עדיות ע"ש ועוד הראתי לדעת
והבאתי סמוכות לזה בהג"ה מ"ץ שם
ומאוד צ"ע לפי"ז על הגאון הרד"ל כמ"ש
בס' קדמות הוזהר והוכיח מלשון הראשוני
שהביאו דברים בשם הירושלמי מה דלא
נמצא שם כלל והוא אך במקובלים כמו
בוזהר מדרש הנעלם ספרא דצניעותא וס'
הכהיר ובל"ס נתכוון רק להם ע"ש, ונתן
מעם לשבח על שמכנים אותם בשם
ירושלמי ע"ש, ולפמ"ש מנ"ל כל זה ואולי
כשהיינו זוכין להירושלמי הנ"ל הי' מוצאין
שם כל אותן הדברים ולא ראינו אינו ראי

כת] סי' כ"א יוסף לקת, וע' הג"ה מ"ץ
שם נפן מצרים
חסיע וכו' וסיבת יציאתו משם אנה מעשה
ידענא כי הגאון בעל מעשה ה' הי' מקדם
עתיר נכסין ואהוב מאוד למושל פחת
מצרים והי' עומד לימינו תמיד בהלואת
כסף ולבטחון ניתן לו כלים מכלים שונים
ואשר לזהב ולכסף והכל בסתר ומרוב
קנאת הישמעאלים העלילו עליו שמשתמש
בכליו של מושג כי בליל פסח הי' מנהגו
להדר ביתו ושלחנו בכלי זהב וכסף יקרי
הערך בשביל כבוד המועד וקרה מקרה
כי בקר אותו א' מהשרים בליל א' של
פסח, וע"כ מיד פתאום בקר אותו המושל
בליל ב' ומצא כי אמת הדברים וכדי
בזיון וקצף וכראות הגאון כי כלתה אליו
הרעה ברח משם מיד למחרתו בעוד מועד
ובא לק"ק וויניציא להקביל פני כלתו בת
הג"מ ש"י קצנאלבונן בהג"ה מהר"ם
פאדווה וצ"ל והי' זה בש' שכ"ב כשהי'
בן חמשים :

למ"ד] סי' כ"ט יבין ובוועז, לזכר עולם
יהי צדיק

ב.

לה] סי' ס"ג כרטיא דאליהו, וע"ם כבר
 לאין דר"ה:
 לו] סי' ס"ג כרתי ופלתתי, והעיקר שהי'
 מושך עליו קו
 חשר מאת הגאונים בעל פנ"ו ועב"ץ וכו'
 על של"ה יצא כחבר שגונה נגד הש"ץ
 וכת דילי' כמו כל הגדולים בזמנו, ובאמת
 מעם הדבר על שהי' תמיד טרוד בפלפולו
 עד של"ה מסיח דעתו אף רגע א' ואולי
 דין גרמ"א גם בנוקי בנו של"ה משגיח
 עליו כ"כ והדברים עתיקים:

לז] סי' ע"ה כתר יש"מ, נמצא כעת
 בנגזי אקספרד
 סדר היחס שלו שהביא המחבר וקונטרס
 א' בשם לקיטום נדפס בס"ס היכל ה'
 (נדריטשוב תק"ה) גם נמצא ממנו ס' בדי
 הארון ביאור מעשה בראשית ע"פ הסוד
 בכ"י שם, ובס"ס חתם שמו בחדש
 אייר ש' פ"ח פה צפת כך העתיק לי יידי
 הרב מוהר"י לאסט טראמסנוט ולפי"ז לא
 נפטר בחיי רבו הרשב"א כמו שחשב
 הגאון המחבר ז"ל:

לה] סי' ע"ז כתר יש"מ, ע"ש גם הי'
 סופר מהיר
 וכתב לו ס"ת לעצמו והרדכ"ז ח"ד סי'
 התקפ"ה כ' שראה אותה ומביאה ממנו
 רא' לענין וי"ז קמיע של בריתי שלום
 וכשעלה לעה"ק צפת ראה שם ס' הרמב"ם
 מונה מכתובת ידו הקדושה:

לג] סי' כ' כונת ואין ספק שעל שער
 הכוונות למהר"ש וויטאל
 יש לסמוך וכו' וראיתי מקשים אמ"ש
 בענין נוג ומנוג דל"ה ניסוך המים אלא
 ביום בו"ז וכו' והוא נגד משנה מפורשת
 בסוכה דניסוך המים ז' ע"ש ואל"ק דר"ל
 לא נרמו בתורה רק אותן הימים,
 וכמבואר במס' תענית דכתיב בשני
 ונסכיהם בששי ונסכו' בשביעי כמשפמם
 ע"ש וכן מש"ש בכונת, דסוכה העשו'
 כמפולש דיעשה פס מפח ומשהו ומעמידו
 בצד א' כפחות מג"ט ע"ש דהוא ג"כ דלא
 כהלכתא דאנן קי"ל במפולש צריך פס
 ד' ומשהו וכבר תי' הרב שומר אמונים
 דיש לקיים דבריו ע"פ שי' הר"ן דדוקא
 בסוכה כר"ה משא"כ בחצר אף במפולש
 די בטפח ומשהו ע"ש ואל"ק עפ"ש
 המני"ט בס' קרית ספר דמה"ת די בטפח
 ומשהו גם במפולש ומיירי בסוד הכשר
 סוכה מן התורה:

לד] סי' כ"ד בלב"ו, ומי יוכל לחשוב
 דהריב"ש מחבר הכלבו
 וכו' ובשה"ג הקטן לנכד מהר"ש שליזשטט
 כ' בראיות ברורות דרבינו שמריה ברבי
 שמחה חכרו ע"ש וכן ג"ל דאי כדבריהם
 דריב"ש חכרו או דהוא קצור או"ח איך
 לא נזכר בו שום פעם משלשה עמודי
 עולם ועמודי ההוראה הרמב"ן הרא"ה
 והריטב"א כמו בהריב"ש ואו"ח:

ג.

ע"ש, ויותר נראה דהוא הרב מו"ה מרדכי
 בר' אברהם הנקרא ר' מרדכי קאפלמנש
 שעשה פי' על המחזור ותפלות הובא
 בסה"ד נדפס. פה קראקא סליחות שמ"ז
 ומחזור שנ"ז עם פירוש, מידידי הרב
 מוהר"ם קירשבוים נ"י (וכעת מו"ץ דק"ק
 פסד"מ):

מח] סי' ל"ד לחם הפנים, וז"ל הגאון
 המקובל בס'
 היקר גבול בנימן ח"ב אלה הדברים
 מצאתי בגליון ס' לחם הפנים מכ"ה
 נתנאל פואה נ"ע, תלמידו של הרב המח'
 נרו אשר התחיל מלאכת הג"ה ולא השלים
 אותה

לפ] סי' י"ב לבוש, נפטר בפזנא נ'
 אדר ב' שע"ב
 וידוע דע"י סיבת ליקוטי עצמות בק"ק
 פזנא נפתח קברו ומצאו אותו שלם כגופו
 ולבושו כאלו נקבר זה מקרוב ולא שלט
 בו רמה ותולעה והי' זה אחר ב' מאות
 שנה והי' הדבר לפלא:
 ויש מיחסים לו הזמר מה יפית ונו' לליל
 ש"ק וזה מעות אחרי דמחברו הי'
 מרדכי בר' יצחק והוא הי' בן לאברהם:
 מ] שם בהג"ה מ"ץ סי' ה' כתבתי
 דדבורה בת מו"ה מרדכי שעשה
 פי' על הסודר אל"ק דנתכוין לבעל הלבוש

ש.

6] שו"ת הריב"ש נ"ח קושטא ש"ג, וסימני תשובותיו הקי"ו וסימן לדבר הריב"ש ונדפס זה מקרוב עם הגה לח"א בשם בר ששת וצע"ג על הגאון הרמ"א בדר"ם יו"ד סי' ל"ט ע"ש וזה מקרוב נדפס בק' מונקאטש שו"ת הריב"ש החדשות: (ובש' תרנ"ו נעתק קברו מאלגיר לכפר סט' אוניון הסמוך לו וכן קבר הרשב"ץ ועל קבר שניהם נבנה ארמון יפה על הוצאות גביר א' בש' תרס"ט):

7] שו"ת הראנ"ה וחי' כתובות קושטא ש"ע ובשם אטרי שפר וח"ב (דו"ו ת"ו):

8] שו"ת ר"י אבן לאמיש שו"ת מקרמונים (ד' וויען): (קושטא רפ"ב):

9] שו"ת מהר"י ווייל (דו"ו ר"פ): ח"י שו"ת הרד"ך הר' דוד כהן מקורפו (קושטא רצ"ו):

10] שו"ת מהר"ם בר כרוך הקצרות (קרימונה שי"ד) והחדשות (לבוש כת"ר) עם הגה מהרנ"ר גם נדפס קובץ רביעי ע"י חברה מקיצי נרדמים (ברלין תרנ"א):

11] שו"ת הר"א אליגרי עח"א א' ח"י: 12] שו"ת ר"ב אשכנזי בעל שמש"ק (דו"ו שני"ה):

13] שו"ת ר"ב אנגיל' וחי' ש"ס (שאלוניקו תע"ח):

14] שו"ת הר"י אחי המר"ז עח"א ד' ל"ו:

15] שו"ת מהרח"ש (חיים שבתי) שאלוניקו ת"א:

16] שו"ת מו"ה חיים בובנשתי בעל כנה"ג קושטא תק"ג:

17] שו"ת מהר"ם זיסקינד א"ד תק"ו:

18] שו"ת מהרש"ם שאלוניקו ש"ם:

19] שו"ת הר"ם יפה הסבורג:

20] שו"ת הרדב"ז דו"ו תק"ג:

21] שו"ת חכם צבי אשכנזי א"ד תע"ד: שו"ת

6] שארית הפלימה שו"ת לר' יחיאל באסן ועח"א יו"ד קפ"ט:

7] שבט יהודה לר"י עייאש והוא ח"ב לס' מפה יהודה ליווארנא הקס"ג:

8] שאלתות דר"א גאון (דו"ו רנ"ו) ועם פי' תועפות ראם לר"י בר"ר פרוו שאלוניקו תקע"א ועם פי' העמק שאלה לח"א ג"ח נדפס זה מקרוב:

9] שברי לוחות, ליעב"ץ נגד ס' לוחות הערות גם נדפס קינטרס אחרון בשם פתח עינים השוכה לאגרת הגאון בעל נו"ב זצ"ל:

10] שבר במצרים להג' בעל מים רבים ליווארנא תק"ב:

11] שבר פושעים, למהר"ם האניז נגד כת הש"ץ (לונדון תע"ד):

12] שבטי יהודה לר"ש ו' ווירנה הרופא בו יסופר כמה מאורעות. צרות ורעות, גזרות ושטרות שעברה עלינו בזמנים שונים וכמה ויכוחים (אדריאנופול שי"א):

13] שבתי תודה תפלות ופיוטים להג' בעל יד מלאכי שיסד על נס שקרה בליווארנא ביום כ"ב שבט (ליווארנא תק"ג):

14] שביח פסח פי' הגדה לר' ישמעאל הבהן אבד"ק מודינא (ליווארנא תק"ו):

15] שבת אחים, שו"ת להני תרי אחי גאונים וצדיקים מוהר"ש דק"ק ניקלשפורג ומוהר"פ אבד"ק פפד"ם:

16] שו"ת שערי יהודה אכנאזי וחי' על הרמב"ם, מגדולי רבני קושטא שאלוניקו תקס"ה: 17] שו"ת הרשב"א, ובס' גבורת אנשים סס"א החלים דהרבה מהם מחשיבים המה לתלמידיו:

אותה כי לקח אותו אלקים אמר המגיה
באמת אמרו חכמים חכם עדיף מנביא
כי שמעתי מפי מ"ו כמ"ה עמנואל סמינו
ז"ל שהי' תלמידו של הרב הנפטר ז"ל
שכשהלך לבקרו בחולי שנפטר בו שמע
ממנו שאו ה"ו עוסק בהי' לחם הפנים
ה' נזיר והי' מאריך בהם ומתמי' איך
הנ' מהר"י קארו ז"ל השמיט בש"ע הרכה
דינים שנוהגים גם בזה"ו וראויים דברים
אלו למי שאמרן ע"ש :

מן] שם ושוב נדפס בא"ד וכו' בשנת
עת"ה ע"י הרב מ"ה פסח
מסלוצק והוסף נוסף משלו איזה שו"ת
שהשיב לשואליו והמה יקרים מאוד,
ואגב ארחא אמרתי להעלות כאן להוסיף
ראי' למש"ש בנידון אותיות השם ע"י
הדפוס דיש בו קדושה ע"ש דלא גרע
ממ"ש בשבת ק"כ ע"ב הרי שהי' שם
כתוב על בשרו דלא יעמוד כמקום
המנופת וכן מס"כ ביומא פ"ג אף הוא
עשתה מבלא של זהב שפרשת סיטה
כתובה עלי' מפני שצריך לכתוב מתוך
הכתב הרי לך להדיא דזה נידון כמו
כתב ע"ג ס"ת ועוד שם בן קמצר ל"ר
ללמד על מעשה הכתב שהי' שם בן ד'
אותיות כאחת ע"ש בהגהות ש"ס למ"ה
רצ"ה חיות שהביא בשם נאון א' דהי'
כעין דפוס שלנו ע"ש ועשו"ת משאת
בנימין סצ"ט :

מן] סי' מ"ב למנצח לרוד, (פארו)
ע' הג"ה מ"ץ סק"ו, וגם חי'
קונטרס מיוחד אשר בו השג ישיג ע"ם
שער יוסף להגאון המחבר ז"ל ואולם
אחר זה בא המחבר והדפיס קונטרס
מיוחד בשם אחורי תרעא להגן בעד
ספרו במ"ם דברים אחרים :

מן] שם מ"ו לקומי הפרדס, מרשיי
וע' הג"ה מ"ץ שם
סק"כ, וז"ל הגאון יעב"ץ בסדר בית יעקב
שלו בב"י הקדיש וכן משמע בלקומי
הפרדס רמז הלז ומשם נראה שיותר
שהי' רבינו הפרשן הכס תלמודי עוד
הי' מקובל נאמן :

מן] סי' וי"ו לקמו שבואל, ועמש"ש
בהג"ה מ"ץ ע"ש
ומאוד צ"ע על המחבר שלא שם לב
לדקדק בדבריו מש"ש בערך משיח וז"ל
ואע"פ שנעלם בש' תל"ד עכ"ז כשיעבור
מ"ב שנים והוא בש' תע"ו יחזור ויבא
עכ"ל ונראה להדי' דארס"ו אר"ם השב"ץ
אחזוהו וצע"ג על דלא דנו ספר זה
לשריפה, וכמו שקרה לס' כתר יוסף על
סדר התפלה למהר"י בר משה הדרשן
מק"ק פרעמיסלא וכן צ"ע על ס' כונת
שלמה (רוקקה) על כונת התפלה מש"ש
ע"פ שבת"י בבית ה' כל ימי חי' ע"ש
וביותר צ"ע דנמצא בו הסכמת הרמ"ז
ז"ל ואולי שלטו בו זרים כמו המביא
לביה"ד והמדפיס :

מ.

מן] סי' ל"ט מניד מישורים, סודות
שגילה המניד למרן הב"י
וכו וזה מקרוב יצא א' חוץ למחנה לדרב
תועה דברים זרים ומרים, ע"ם מניד
מיצורים, ולדרב עתק, על צדיק עתיק,
ולא זכר דברי הגאון המקובל הרמ"ק
מ"ש בפרדס שער האצילות פ"ג בשם
המניד והן הם הדברים הנאמרים מפי
המניד לרבו הב"י פ' ויקהל ע"ש, וכן
נאמן עלינו עדותו של הגאון המקובל מה
בעל השל"ה בשם הר"ש אלקבץ מה
שקרה להרב ב"י עם החבריא כליל א'
של שבועות וכן כליל ב' ע"ש ומש"ש פ'
ויקהל לענין מספר י"ד כוסות בנ' מעודות
שבת י"ל דקאי על מ"ו ארר שח"ל כשבת
וכמ"ש

מן] סי' ח"י כואיר עיני החכמים,
הובא לביה"ד פעם ראשונה
ע"י בנו הרה"מ גדליא אבד"ק לובמילא
עם ח"ב בשם מנהיר עיני חכמים שו"ת
(דו"ו סע"ט) ואח"כ נדפס בהעל"ם שם זה
וצ"ע, ובפנקס הח"ק דפ"קראקא מצאתי
בוה"ל נישמת הרבנית מ' יענטל בת הג"מ
גדליא (ער"ה סנט אמ"ת) :
ואגב ארחא באהי' להעיר כאן אמ"ש
המחבר לעיל בח"א וז"ל מהר"ם
לובלין; חתן מו"ה יצחק הכהן חתן
מהר"ל ע"ש טעה כזה דחמיו ה' נקרא
מו"ה יצחק הכהן שפירא מקראקא
כמו"ה דוד וחתנו של מהר"ל ה' מו"ה
יצחק הכהן כמו"ה שמשון ז"ל :

שארית לח"ב מערכת מ ציון קיח 235

הגיע סכלותו לפרש המו"נ ע"ד נסתר והוא דבריו כס' נובלות חכמה ע"ש ואך האמת לאמתו כי חכמת הקבלה נסתר ונעלם בכינויים שנגלו לחכמי הדורות האלקיים אבל תוך חוכה בפנימיות המושגים הקדושים הרוחניים אין כאן לא שם ולא כינוי מופשטת מכל לכוש והשנה ח"ו ולא ישיגה משיגי הגוף וולת הקדושים אשר כארץ המה אנשי שם, וכל עיקרה בכללות איננה בלתי דבקות הבורא ית"ש ע"י מדות הקדושות המבועים וגנונים בלב כל חכמי לב, ולכן אף את"ל שהרמב"ם לא הגיע לפרקי המרכבה ומע"ב עד עת זקנתו כמ"ש בעל מגדל עוז בכלל ואת ה' לבו דבוק במושגים הקדושים הרוחניים בהיותם נפשטים בכללות, נמצא כי ראוי ה' לחבר עליו פו' גם ע"ד נסתר איש אשר רוח אלקים בו והתחיל יסוד היסודות ועמד החכמות וכו' הרי לך דגלגל לו לרבינו מסוד ה' ליראיו לשון החכמה אף שלא כיון לכינוי הח"ן אבל השיג המושגים המופשטים (ממחוזי סרס"ס מוכר"י קנאלנץ ז"ל מהלמבראווי), ועמ"א אות א' סי"ג בהגה סי"ן וש"ע שם:

[נא] סי' ע"ה מורה צדק, שלקט מו"ה מיכאל הכהן זכו' עם חבריו הרב מו"ה חיים שמואל מוספיאה (שאלוניקו תור"ס):

[נג] סי' ק"א מטפחת ספרים, כולל השגות רבות ע"ד ספר הזוהר, ומראה לעין כל כמה מקומות המוסיפים וכמו שסמיעין קדוש יהלכון, וכל דבריו כלפדי אש שלהבת י' וכדרכו בקודש, וכבר נדפס נגדו ס' בר יוחאי לה"א שלוחם מלחמת מצוה, וסותר כל דבריו מרישא עד גמרא איבעית אימא גמרא, ואיבעית אימא סברה, ופשט את נגדיו ויובש צורה, והחזיר ליושנה העטרה, וכמו נדפס נגדו גם ס' קדמות הזוהר וכדומה, ואמנם כבר ידוע התנצלותי של הג"מ יעב"ץ לכל בני עבר כי דבר בעתו ה' והוראת שעה ה' על כי פשתה נגע צרעת בימיו כת ש"ץ ימ"ש ועיקר למודם רק כס' הזוהר ה' והעמיקו בו סטים וורה, לפי דרכם ואמונתם, עד שה' מחויק מעותם, (וע"ל מערכת ז' סי' ח')

[נג] סי' קפ"ח כועשי ה', ע"ש הגה' מ"ץ סי' קי"ב וכעת חזון נפרץ

וכמ"ש המ"א סי' תרפ"ח סק"י ע"ש זמוכה לזה המטיכות שמה ע"ש, וכן מ"ש פ' נצנים שלא לאכול בשר בר"ה ומש"ה אכלו משמנים ר"ל שמן וחלב צאן ע"ש והוא סותר למשנה ערוכה פ"ה דחולין דר"ה הוא א' מד' פרקים בשנה דמשחיתין המכה בע"ב ע"ש ואליך דרבנן רק ליחידי סגולה המה נאמרים ולא מדינא ולזה ירמוזן מליו כשהתדקק שמה וע' עוד מ"ש בזה בס' אמנה חכמים פכ"ו ע"ש:

[מח] סי' נ"ב מגן אבות, להרב המאירי נדפס זה המקורב בלונדון מכ"י ע"י ידידי הרב מהר"י לאסט מראמסנוט נ"י יליד גליציה כולל כ"ד מאמרים בענין מנהגי פרויבניצא ולא כמ"ש הר"ז כיכב טוב בהקדמת ס' בית אבות והיא פו' לאבות ע"ש:

[נט] סי' ס"ב מדרש רבות, זכו' וכו' הנהגות פו' נכון על הרבות וקראתיו בשם פני רבה כ"ח ועל ה' מגלות בשם בית מנחם ועל התנחומא בשם בית ארום ב"ח יה"ר שיוכני השי' להוציאם לאורה, בעזרת כראשית ברא, וכאשר זכיתי לסדר אותם, כן אזכה בדפוס לראותם:

שם ראיתי להזכיר פה לה מדרשים וכו' ואנכי ארחא אמרתי להעתיק הקדמה אחת קטנה מ"ש בהקדמת מדרש אגדת בראשית להר"א בהגר"א ז"ל שהביא שם בשם מדרש ששים המה מלכות אלו ס' מסכתות ושמונים פלגשים אלו שמונים מדרשות ועלמות אין מספר אלו כרייתות דמעשה מרכבה ע"ש ובתיקונים דקמ"ג כ' ושמונים פלגשים תמנין ספרי דאגדתא ועלמות אין מספר אינון הלכות ע"ש וכו' בס' יין הרק להרוקח על שה"ש וצ"ע דלא הביאו, ואולם ברבות ס"פ קרח כתב ושמונים פלגשים אלו פ' בתי מדרשות היו בירושלים כנגד פתחי' ועלמות אין מספר זו משנה חיצונה ע"ש וכו' רב פעלים להגר"א ז"ל מונה והולך שמונים מדרשים שנמצא בדבריו הראשונים ע"ש ובהגה מ"ץ:

[נון] סי' ע"ד מורה הנבוכים, וע' הגה' מ"ץ מ"ה מורה המורה לר"ש בן פלקיירה והר"א אבוארפייא בהמ"ס חיי עוה"ב פו' על המורה ע"ד נסתר ומכונה נ"ב בשם מורה המורה, ז"ל החיים בהקדמתו, וראה נא איך

ש"ם ומשם בא לכאן עם זוגתו הרכנית מ' בריינדל וכן דבקה בהם אלמנת הג' מהר"י אומולינגו ולא עזבה אותם עד בואם לכאן (ועה"ל פליטת סופרים מערכת יו"ד סמ"ג) וכאשר נודע לנו ה' בן ע"ד שנה כמותו, וס' מעשי ה' ה' יקר ומהולל מאוד מכל הגאונים שבדורו וכן בעיני הגאון מהר"ל מפראג וזאת מה שהשיג עליו באיזה דברים, וז"ל בעל נובלות חכמה ראוי ספר זה להיות נקרא מתחלתו ועד סופו וכו' ולמד אצל הגאון מהר"י טייטצק בחכרת הגאון מהר"ם אלשיך וכשהי' בוונציה התפרץ שם ריב בינו ובין מחותנו מהר"ם פארווה, והי' חכם כולל ומדיני מכלכל דבריו במשפט ועקבותיו לא נודעו לאנשי חכמי פולין כינסתרה דרכו מהם ולא ירדו לסופרעתו עכ"ל:

נפרץ, ברם זכור אותו האיש לטוב הוא ניהו ידידי הרבני הנגיד חכם ושלם מו"ה חיים בר"ז פרייליך נ"י א' מיועצי הקהלה דפ"קראקא בעזרת המקיץ נרדמים נתגלה לו מקום מנוחתו וגם מצבת קבורתו, וחלצו את האבנים אשר הי' נגזזים וטמונים מעיני כל חי עד היום הזה (נחמד איני מרפ"ה) יותר ממאה שנים, וזכותו של הגאון הצדיק הזה יעמוד לו ולורעו עד ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו, וכעשב הארץ מעיר יציצו:

[ד] ש"ם ומ"ש במה"ד על הגאון הזה שהי' אבד"קראקא מעות הוא בידו במח"כ תורתו א"פ דלא שמש מעולם פ"ק בתור אב"ד רק בקרימינא בש' שלי"א אחר פטירת הרה"ג"מ יוסף איטילינגו וכן ב"ק פונא וגניזין עד ש'

והא לך נוסח מצבתו של הגאון בעד מעשי ה', על האבן אשר שם מראשותיו:

לקח טוב, נתתי לכם, ישמע חכם יוסף לק"ח, ספר עזר"י, ותשובותיו, מעשי ה':

פה נקבר הגאון מו"ה אליעזר בהר"ר אריהו הרופא אישכנזי ז"ל

אקונן על זמן סיער, הלא זה גלגל החזור, לכבי הן במסתרים, גברת ה' בני עזר, יגוני רב, עלי הרב, וגם לי אב כזהב זר, הלא נלקח שנת מספר, וש"ם אחר אליעזר.

ועל האבן המונח מאחוריו נמצא חרות משלשה צדדיו ימין ושמאל ובתווך:

אנשי חסד גאספים, פה נקבר עז כנמר לו יבינו, כי נאבד מפני הרעה אמר שומר יבכו יחד מרוב פחד, וביראה יביעו אומר הן אם לעושי רצונו כך, ולעובריו קל וחומר אהה אדה, קולי אצעק כי אבשלו"ם לי המר לבי אקרע לא מאחה, כי פסו אמונים וחסיד גמר אשת אבשלו"ם! אקרא לאל רחום, עלי גומר, אבשלו"ם! מי יתן מותי תחתך, הן מר לי מר.

שאו קינה ויללה, כי מישראל גלה, כבוד שמו נודע בשערים, הארץ והשמים מספרים כבוד על הכל יהי' מברך ה', ונתתם לאלק"י ישראל כבוד, איש מלא מזימה, יקר מחכמה ומכבוד, כי לקחו לי שבתו, והיתה מנוחתו, כבוד, הוא הגאון מו"ה אליעזר אשר יבצור רוח נגידיים, יעלו חסידים בכבוד שנת שמו"ו כבוד תהלתו יום כ"ב כסליו,

אתם רעי חנוני ושאו קנה על מכאובי לא תדום בת עיני כי אבל נהפך עונכי יחד כל הבגדים אקרע על שבר אב וגם רבי הנה ידי על ראשי ובקול מר אצעק אבי אבי.

שארית ח'ב מערכת מ ציון קיט 237

הנה כבר כתבנו בח"א בשארית ציון אות א' סי'ג דמצבת קודש של הנאון בעל מעשי ה' נעלם ונאכדה מאתנו ונמנע במעבה האדמה וכמותו הרבה אבני קודש שהמה טכועות ונגזרות טרוב ימים, ועין נשאר ראתה זה יותר מטאה שנה ולא נשאר זכר למו ורק נוסח המצנה שנתתק ע"י איש נכרי החכם וואלף זה טאה ועשרים שנה (ומש"ש כי נתגלה לנו אבן ציונה צ"ל נוסח אבן ציונה) וגם מקום מנוחתו נסתר מעינינו, ולא ירע איש את קבורתו עד היום הזה ולא עד בכלל, ואך כשבקר כאדמו"ר הרהג"מ שמעון סופר זצ"ל את בית החיים הישן דפ"ק כשאן לשכון כבוד בארצנו ש' תרכ"א אז אמר לנו כי ראה בעיניו גם מצבת הנאון בעל מעשי ה' ונתן לנו טופת כי עורנו וזכר קצת נוסח לשון המצבה, וגם אמר כי קנה מקומו אצל הרב מוהר"י אייזיק ר' יעקעליש ז"ל והי' הדבר לנו לפלא ועד היום נשאר הדבר טתום וחתום, ואולם באמת כאשר פתר לנו כן הי' כי זה ב' שנים הניע עת כנוס אבנים שהי' טמונים כרגבי האדמה שם נתגלה לנו מצבתו, ואצל הרב מוהרי"א הני"ל מצא מנוחתו:

ועוד יש חידוש פלא בענין זה כי נתודע לנו כי בק"ק סמאכניץ רחוק מפה כעשרים פרסאות נמצא שם מצבה א' ע"ש הג"מ אליעזר אשכנזי כמ"ה אליהו הרופא כהמ"ס מעשי ה' ומאותו זמן, ואמנם במקרה הזה קרה ג"כ לבעל שבט מוכר ז"ל שנפטר בק"ק אומיר ונבנה שם מצבת אבן על קבורתו, ונמצא גם בעה"ק ירושלים מצבה ע"ש כבודו, ואין אתנו יודע מה הוא ואולי פ"ח זמנים אחר פטירתו נפנה משם עצמותיו הק' לעיה"ק ומצבתו הראשונה נשאר במקומו מונח: **יבן** סי' קפ"ט **מעשה נסים**, ע"ש הגה"מ מ"ג סי' קי"ג והוא למי"ה יוזפא שמש וכו' ואנכ ארחא באתי להעיר כאן על איוה דכרים שכתכ שם בטעות א' במש"ש דבש" פ"ח לקחוהו למהר"ם טרוטנבורג לתפיסה והי' זה עוד בש' מ"ו כידוע, ב' במ"ש דבש' ק"ט נהרגו בעיר וירמייזא י"ב פרנסים וזה ל"ה רק בש' תתנ"ו וכמ"ש להדיא בס' המנהגים וז"ל שם ומתענים כר"ח סיון בוורמייזא על שנהרגו אז י"ב פרנסים הגדולים בש' תתנ"ו ע"ש (וצע"ג על

הנאון בעסה"ד על ששתה מימיו צלולין ועכורין, ולא סננן מתחלה בסודרין): **נו** סי' קצ"ה סי' המצות וכו' ומה שמתפסק כמ' היקר שדי חמד ח"ו מערכת חחן וכלה סכ"ג אי בעל ס' החנוך ראה את ס' המצות להרסב"ס או לא יש לו להביא קצת ראי' מס' החנוך מצוה כ"ט לענין מעביר שערו לכמוש שהעתיק כלשון ס' המצות אות באות ע"ש, וראיתי עוד שם שכ' דס' המצות הוא מבוא לס' משנה תורה ע"ש ואולם עכ"ז מצאתי לפעמים דסותרין אהרדי כמו בכמירת יפ"ת שכ' בה' בכורות פ"ו דאינו לוקה וכס' המצות סי' רס"ג מל"ת כ' דלוקה ע"ש:

נו [שם וע' כהנה"מ"ץ שם וכו' ואמנם כבר החליטו בעלי המקובלים ובראשם התנא אלקי' בס' זוה"ק דרמ"ח מ"ע המה כנגד אכרים של ארם ושס"ה מל"ת כנגד שס"ה גידיו ועמ"ד טוף פ' קרח ע"ש וכן בתחומא פ' שמיני וז"ל אשריכם ישראל שבכל אבר שבכם מצוה וכן אנו אומרים בכ"י בברכת אשר יצר חלולים חלולים גי' רה"ח וכן העתיק בטור או"ח רס"י ע"ש וצ"ע על הב"י שם שלא ציין מקורו ע"ש וז"ש בסוף קהלת את אלקי'ם הייא (הכי מל"ת) ואת מצותיו שמור (היינו מ"ע) כי זה כל האדם ר"ל כללות בנין האדם כל אבריו וגידין (גלגל"ט) ומה נאמנו לפי"ז הפסוק לעולם לא אשכח דבריך כי כס חיותני אחרי דכל חיות שלי הרמוזים בו כל המצות והמה לנגד עיני ולכן א"א לי לשכוח דבריך וע"ד מבשרי אחזה אלקי' (כלי יקר ללניידו) וכראי' בב"ר פ' ויצא פס"ט כמה לך בשרי כשם שנפשי צמאה לך כך רמ"ח אברים שיש בי צמאים לך ע"ש, וכוה נהירין לי דברי התיב"ע האוינו צור ילדך תשי הוא עביד לך מחילין מחילין ע"ש ור"ל צור ילדך תשי היינו הצייר שלך הוא היוצר שיצר אותך כדי שתזכור ע"זו כל המצות ועכ"ז תשכח אל מהוללך דייקא דעביד לך מחילין מחילין בשביל זה:

ה"ן סי' רנ"א **משנת הכמים** להרב מהר"ם חאניז וכו' וראה נא מש"ש בס"י ת"ה מהמעשה הנורא שאירע בעיר לבוב ערב שבעות ש' תפ"ח עם הגאונים הקדושים מ"ה חיים רייצים הלוי האב"ד דרשם ואחיו מ"ה ושיע

קצת ארוכה כי כאדמו"ר ה' גדול הקומה ועדיין ה' החיים עומד בבית החיצון וחתך ממנו שיהי' לו לאבנמ, ובקש מאתו שאל יסרב ח"ו מלקבלו כי איד מסרבין לגדול שרואה בעצמו שהוא גדול ממנו על שצריך לחתוך מן המלבוש שלו עכורו, ואל ימנע טוב מבעליו, כי קיים בזה מצות ביכורים :

פ"א נתתי לו מעות רח"ש סך חמשים רז"כ בשליחות כבוד אבי ע"ש שעשה חתונה לבתו, אי הופרש מזה תיקף החומש ונתן לי עשרה רז"כ עבור ב' עניים מהוגנים, ואף דדחיקא לי' שעתא חסיד, דזרכי ביתו ה' מרובים מאוד עכ"ז פור נתן לאביונים, ושמעתי ממנו שהי' מפרש ע"ד הלצה הפ' הון ועושר בכיתו וגו' דדרך העולם אם יתעשר איש או יתהדר ביהו בכלים נאים ומצעות נאות וכדומה עד שפנים חדשות באו לכאן, ואמנם כמתניתה הצדקה נשאר הדבר גם הלאה כמות שהי' לפניו ובמקומו עומד, ווש"ה הון ועושר נראה רק בביתו אבל וצדקתו עומדת לעד ובסדרגה הראשונה ודפה"ח :

כ"ג פ"א ה' סוחר א' מווארשא תובע לסוחר א' מפ"ק לר"ת שהי' אחד מאוהבי הרב שליט"א ומנכבדי עירנו, אחרי שקנה אצלו ארף, חתיכת פשתן (קרעאם) כ"א בת אלבעים אמות, וכאשר הביאם לווארשא והתחיל למוכרם לסוחרים קטנים נמצאו של"ה לכ"א רק ל"ה ול"ה, והי' מוכרח להטיב לכאו"א וכשבאו להרב והעצימו מענותיהם לפני הבר"צ שלו דפ"ק ומתחלה הי' שולחים לב' סוחרים (פאכמענער) נידון זה וענו ואמרו דיקרה לפעמים שיהי' חסר אמה או שתים לכל היותר, אבל בפחות מזה לא שמענו ואז עמד הרב בכעס ושפך כאש חמתו על הסוחר הזה על כי לקח לו לעור את המלאך חת"ך הממונה על הפרנסה המרומו בס"ת של פותח את ידך ולעבור על צא תעשו עול במשפט וגו' וכי לא תרע כי המפתח של פרנסה רק ביד הבה"ה הוא וקנס אותו לשלם ב' אלפים אמות : ואנב ארחא אמר לפרש הפ' לא תעשו עול במשפט במדה וגו' דצ"ע על מלת משפט שכ' כאן (ומדקס הו"ל ידוע) וא"ל

וישע וצ"ל הי"ד שנהרנו על קר"ה לעין כל על לא חמס בכפיהם במיתות קשות ומשונוט זי"ע ועכ"י ובנו של הגאון הקדוש מוהר"י וצ"ל הוא הג"מ מרדכי הלוי אבר"ק קאמיאנקא אבי הג"מ יצחק הלוי שהי' אב"ד פקראקא חתן הג"מ ארי' ליב אבר"ק א"ד :

נ"ט פליטת ספרים ס' ע"ה מכתב סופר, דרשות

ופלפודים לאדמו"ר הרה"ג שבעון סופר האבר"קראקא וצ"ל כפרא רבא דישראל והניח אחריו הרבה חר"ת וחי' אנדה והי' תחי' בנו ידי"ג הרה"ג מו"ה שלמה אלכסנדרוי סופר מסערעט ע"ה ונאכדו הרבה מהם רובו ככלו בשעת מלחמה הגדולה שהי' מש' תרע"ד והלאה ולא נשאר מהם רק איזה פשוטי דספרי (ועמ"ש נח"ל פליטת ספרים ט"ז ס' ה"ן) : ׀ והנה אם אמרתי אספרה נא כמו מעלותיו ומדותיו חכמתו וצדקתו לא יכילנו הנלוין, גם הי' חמיד מעון לדל ומחסה לאביון, והי' מסבב על פתחי נדיבים, והי' עניים כבני ביתו על שלחנו מסיובים, והי' מלוה לעני ואף בשעת דחקו נתן להם כלי כספו וזהבו למשבון עד עת מצא, והכל בהסתר גדול פעם אחת הי' שואל ומבקש היספה על שכרו מאת ראשי הקהלה, והיתה תשובתם כי לא יספיק לו אף עשרת מונים, אחרי כי פור נתן לאביונים, והי' מתנהג בחסידות תמיד ודרשותיו הי' מלאים זיו תוכחת מוסר ויראת ה' ירדו חררי במן ולא חס מפני כל, ואף שיחת הולין שלו מלאים דעת ותבונה מי מנה, דבש וחלב תחת לשוני, ויש בס מדעת קונו *

ס"א פ"א נסע דרך פה הרה"ג האבר"ק א' לק"ק צאנו על חג שבועות להגאון הצדיק בעצו"ת דברי חיים ובקר את כבוד הגאון האבר"ק והשתעשע עמו בד"ת כדרכו, וכאשר שם עינו על מלבושיו וראה מלאי ע"ג מלאי ואיננו לפי כבודו, וקרה מקרה כי החיים הי' מביא לו בנד משי חדש על יו"מ, וע"כ ביקש ממנו שינסה נא ללבוש המלבוש הלו אם הוא כפי מדרתו אחרי שהחיים שלו הי' מקלקלו ואיננו ראוי לו ללובוש כלל, וכאשר הרב נסה ללובוש היתה

(* ולא הביא רק אמה ושתיים, כי שכחו א"ן לסיים.)

שארית לח"ב מערכת מ ציון קב 239

השקית האיש עד שהוכרח לגלות לי סבת הדבר שלי'ה בכונה עצומה כ"כ כמו תמיד וה"ל יסרין מזה בלי'ם עד שהוכרח להחריד אותי משניתן, ואף כי אהב אותי מאוד וכאב את בן ירצנו ומזה ראה גדול צדקת הצדיק:

70] אגרת מוסר מש' תרכ"ט אשר כתב לסחרי בערוז דפ"ק בימי הסליחות מחמת שהי' מרודים מאוד במסחר הזה כל ימי הקיץ וגם לרבות הלילה, כ"כ עד שהי' בתי מדרשות חרבים מבלי באי מועד ואין איש מאנשי הבית שם והעיקר המסחר הי' אז בשמרי יעדבאהן אקמיען שנקראו אז כשם לאמכארדען על שהולכת מעיר וזיען עד קצה ארץ לאמבערדייא ורוב עסקם בהם הי' כי השער שלהם הי' מוסף והולך אז למעלה למעלה ממאה ר"ב עד שלשה מאות ויותר (האססע) והרבה מהם נתעשרו במסחר הזה, וגלל כן כשקרבנו ובאו ימי הסליחות בקש לעוררן וז"ל הקדוש:

לע"ם ב"ר דין הנכנסין חחלה דין, ביום הדין, מעי המו ורוחי דין, הנידו נא לי איך תמצאו מענה ביום הדין כי ישאלכם המלך היושב על כסא דין, שאלה ראשונה בדין קבעתם עתים לתורה כדת וכדין, איך תשיתו פניכם כאשר יעידון עליכם לאמברדין, אשר כם אתם הונים יום ולילה, וגם בעת התפלה, לבכם מלא התכולה ואזניכם לקול המולה, מה ירד ומה עלה:

אהה ידירי נפשי איך תוכלו כוחכם בריק ובהלה, כל היום וכל הלילה ותחליפו עולם עומד בעולם נפסד וכלה, מתני מלאה רתת וחלחלה, בהעלותי על לכבי כמה גדלה המכשלה, ביטול תורה ותפלה, אוי לנו אשר כזאת בימינו עלה, קול צעקת בתי מדרשים הקדושים באוני עלה, בני צאוני בתורת ה' אפסו ועזבוני, התורה והמשנה והנמרא, צעקו מרה, בכוקר ובערב, בת קול יוצאת מהר חורב, אוי להם לבריות מעלכונה של תורה, בינו נא זאת ידירי נפשי שמעו והאזינו, שיתו לבכם ותבינו, אם כל היום, יחריש החורש כשור לעול וכחמור אחר הרחיים מה יתרון לו בכל עמלו אשר יעמול ביועת אפיים, תחת השמים, אם לא ישאר לו עת לאכול מיגיע כפיים, ולחת חלק לנפשו בת המלך אבינו שבשמים, גם בן הרשע מ"ה אומר

ידרוע דמדת הב"ה לשלם הכל במדה כנגד מדה בין לרע בין לטוב וזש"ה ולך ה' החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו דייקא. דע"ז יתורע לאדם כמה חמא וישוב ויתודה עליו וזהו מצד חסדו ית"ש ואמנם אם משקר במדה אוי ישולם לו למעלה נ"כ לא מדה מדה וכפי מעשיו ואז לא ירע כמה לשוב ולהתודות וזהו לא תעשו עול במשפט אמשפט שלמעלה קאי וכת' במשפט בפתח הדרוע ור"ל רעל ידך תגרום לעשות גם עול למעלה ודפח"ה: **סג] עובדא** ירענא מה שראיתי בעיני פ"א ישבנו יחד בסוכה

כלילה הראשונה והי' מאריך בשלחני הטהור לכבוד החג בחידושי תורה וזמירות שחי' לליל החג, ובמיני מגדים ערבים, ויינות מבושמים וטובים עד אחר הצות עד שהי' מתנמנם על השלחן בחבוק ידים, ואז הלכתי גם אני לישן שם בסוכה במקום אשר הכינותי, ואחר שעה ושתים שהייתי משוקע בשינה הי' הרה"ג שליטא מקיץ אותי ומפיים אותי תומ"י למחול לו ע"ז בשביל ד"א שאיננו מניח לו לישון ואמר אחריכי הי' רעב מאוד בתחלת הסעודה ואכל לחמו בתיאבון גדול עד שאינו יודע כבירור אם אכל כזית הראשונה לשם מצות סוכה בכונה שלימה אחרי דצריך לאכלו בכונה עצומה כמו כזית מצה כלילה הראשונה וע"כ ההכרח יאלצנו לשאול מאתי לחם משנה עד יום מחר אחרי כי כל ב"ב ישנים המה ואם להקיץ אותם פתאום אוי יבהלו מאוד מזה ובפרט ז' הרבנית תי' וגם ל"ש לנלות להם הטעם, וע"כ עד מהרה מלאתי רצוני כי בתי בקיר חומת הסוכה יושבת, ונמל ידיו ובצע יבירך בכונה עצומה ולרוב דביקתו זי' שש ושמה עד מאוד ואמר חרית עד סמוך לאור הבוקר ובראותי כ"ז אף אני נמלתי את ידי ואכלתי ונהנתי מסעודה זו כאלו נהנתי מזיו השכינה, ומלחם שמים השביעני, אחרי כי מעם בו מעם מן ממש, כי למחרתו כשהחזירה הרבנית הצדקת ע"ה לזונתי הצנועה ע"ה הלחם משנה אמרה לפני' כי הרה"ג שאל אותה מדוע לא רגיש שום פעם מן מעם בחלית שלו כמו בשלי ומה תבין כי לרוב קדושתו ודביקתו הי' מועם בו מעם ג"ע דהרי ודאי מצד הדין יצא יד"ח שהרי אכל בסוכה ובירך לישב בסוכה, ועכ"ז לא

אומר מה העבירה הזאת לכם, ולמה התמו לריק ביחכם :

שאלו נא סחרי בערוז אשר בוועין הבורה, לא כל היום יתקצבו בני החבורה, ואך שעות שתיים קודם הצהרים ישעה אחת או שתיים, בין הערבים, כן יתקצבו ויבואו בכל יום פעמיים, לכל יש זמן ועת לכל חפץ, תחת השמים, ויתר ויסו איש איש לדרבו פונה אשר לביתו לביתו לחשוב הוצאתיו ואשר למיול למיול לבלות שעותיו המשתכר לאכול ולשתות ולהנות ממעותיו, והמפסיד להפיג צערו ולפזר דאנותיו, הצד השוה שבהם כולם מבקשים נופש לנפשם יתקלו כחות נופם כמה להעבירם ובמה להחפישם, להנות בעולם להרניע נופם ולחלק חושם, ואתם אחיי ורעי מדוע תעובו נתיבות עולם, ומדוע תעבדו כחות נפשכם להחלם, וכי שר הבערוז רצע אונכם במרצע להיות לו עבד עולם, דעו נא כי נפשו הוא חובל, לא יצא בשנת היובל :

נא ונא ירדתי המלטו ממנו כצני מיד הצילו נפשכם מיד הציד הוא היצה"ר הפורש רשותו, לצודד נפשות, שוכו בנים לנבולכם בתי כנסיות ובתי מדרשות, ובזכות התורה יצילכם מכל גזרה, וישלח לנו הגואל הצדק במהרה, השעות שהיו קבועות לכם לתורה, הנם לה' קדושות, אל תחללו בקריאת חדשי השעות ציימינן ודפעשען ושמועות חדשות, אם האבו ושמתם טוב הארץ תאכלו, גם עוצר גם כבוד תנחלו, אל תאיצו לעלות ולא תפילו, אל תגעו לריק ולבהלה, פנו דרך ה' ישרו המסילה, ושמעו ביוסר עני ננוע נכאה לכב דרפתו שומע, זעיר הזעירים קטן הקטנים, הם ואינו יודע, שביעו נא מיסר אוהב ורע, המדבר

ברב נשבר ונרכה, לישועת ה' מצפה ומחכה, אשרי כל חוכי לו :

כנבר עברו יין מתעשר כהרף עין, ויני יפיג ועשרו אין, שכורת ולא מייג, כן סחרי לאמברדון, יכולנו לפסוד מן הדון, (עירונין ס"ה) :

פה] שם פלמי"ם סי' פ"ד מלחמות ה' להרלב"ג וקנאים רבים פוגעין בו ונתנוהו ספרו לחרם ושמו לשמצה וידוע דם' המלחמות העיר סער גדול בין החכמים שונאי הפלוסופיא הראשון אשר יצא נגדו עוד בחיים חיהו ה' הפילוסוף התוכן הר' שמיאל ב"ר יהודה ב"ר משולם ממרשיליא ואחריו רב חסדאי וכו' וכן הריב"ש בתשובה ס"ה ובס' האמונות קרא את ס' מלחמת ה' מלחמות עם ה' וכן בעל העקידה מתנגד כ"פ לשיטת הרלב"ג והגאון מהר"ם אשכנז דן את ס' מלחמות ה' לשרפה אף ביה"כ שח"ל בשבת וכן הרב מנשה בן ישראל בס' נשמת חיים פי"א ע"ש ואך מתי מעט התעוררו להצדיק ולנקותו מפשע רב כמו הרישב"ץ והרב נזה שלום ונאמן עלינו עדותי של הגדול שבאחרונים הרב הגאון החסיד מהר"א מוויילנא זצ"ל שאמר בזה"ל קודם פטירתו הלואי שאזכה ויתננו אותי ליכנס בעירם הנשמות במחיצת הרמב"ם ז"ל ולכל הפחות במחיצת הרלב"ג ז"ל (קריה נאמנה עמוד קנ"ב) :

וגם כחכמת התכינה ה' מפורסם מאוד שהיא חכמתנו ובינותינו לעיני העמים ונתנו לו הוד והדר כמו החכם פיקא די מיראנדולא רייכלין וקעפלער וכן הפאפסט קלעמענס וזששי וכן ח' ספרים הרבה כחכמת הרפואה וע"כ קראו מאיסמרא לאיון באנא"ם גערסאנידום או מאניסמר לעא היהורי :

ד.

תלמידו הרא"ש במס' קידושין סי' נ"ו ע"ש : לסדר תו"א

סז] סי' י"א הלכה כסתם וכו' ועתוס' רעק"א סנחות פ"ט מ"ה וכבר הקרימו בקוש' זו בס' חזון נחום והגאון יד. מלאכי מישכו במטמ"ד מערכת מ' סי' תל"ג ע"ש, ואל"ק עור

סז] סי' ל"ג סייג לתורה לר"ם בן מודרום הלוי וכו' ע"ש באתי להעיר כאן על דבר אחד והוא דמ"ש בס' היוחסין על רבינו מאיר הלוי דמיום שענה לגדולה לא הלך אל אביו וכו' ע"ש לענ"ד טעה בזה במחכת"ה ונתחלף לו שמה בשמא והוא רבינו מאיר מרזטנברג ז"ל וכמו שהעיר עליו

תאכל וכו' ואולי קאי אסוף ביאתם כשיהי' הבל על מכונם שכן כצינו בתפלת שמ"ע קודם הכל בנין ירושלים והציאת השכינה ואח"כ את צמח דוד עבדך וכו': (ע"א) סי' ט"ז הלכה בר"ע מחבירו: הנאין המקובל בס' משכיל לדוד (פרדו) פ' בא החליט דס"ל לרש"י דריה"ג יוצא סכלל זה והלכה כמותו אף נגד ר"ע משום דמקדים ל"י בכ"מ ובודאי קשיש מיני' והראה מקום לס' שער יוסף להנאון המחבר ז"ל ע"ש ואפשר לישב כזה גם קושי' התיו"ט על הרמב"ם דפסק כבן נגד ר"ע בפ"ה דגיטין ע"ש משום דקשיש מיני' ומקדים ל"י ג"כ בכ"מ ודברי תוס' חדשים שם צע"ק דעדיון קשה על ר' אמי גופא דלא פסק בר"ע ע"ש:

ובהנה הנאון מוהר"י ברליון על הרמב"ם פ"ט מה"ק פ' דין ז' קמתמה ע"ד לח"מ שם בכ"מ דהלכה בר"ע מחבירו ע"ש והלא בסנהדרין ס"ח ופסחים ס"ט א"י דר"ע הו' תלמידו של ר"א ודאמרי' הלכה בר"ע מחבירו אבל לא מרבו ע"ש וצ"ע דהרי כללא הוא דר"א ור"ע הלכה בר"ע וכן מפורש להדיא בסדר תו"א להנאונים סמ"ו וגם מצינו בסמ" ברכות ל"ו דהלכתא בר"ע נגד ר"א אע"פ שהי' רבו והדבר צריך תלמוד:

(ע"א) סי' י"ז ר' מאיר דר' יוסי וכו' וע' לקוטי מנחם שם סי' ט"ו וז"ל תשובת הגאונים בשם ר' צמח בר פלמי דסהם מתניתין ר"ם ור"ם ור"י הלכה כר"י יעתיו"ט דפרה (פ"ט מ"ה) דהקשה ע"ז וכן כבני יששכר שם, ואל"כ דהאי כללא ר"ם ור"י הלכה כר"י תלוי בכללא אחריתא דסהם ר"י הוא ר"י בר אלעי ובמקום דאין הלכה כר"י אולי יוצא סכלל זה:

(ע"ג) סי' י"ח ר"ש ור"י הלכה בר"י וכו' יו"ד פק"ט וקפ"ט כ' דר"י ור"ש הלכה כר"ש ע"ש והקשה עליו היר מלאכי דהוא נגד כללא דש"ס עירובין מ"ו ע"ש ואל"כ עפ"ש בס' בן יוחאי לחלק בין ר"ש סתם ובין ר"ש בן יוחאי ע"ש:

(ע"ד) סי' כ"א רבי ורשב"ג וע"ש ליקומי מנחם לענין כ"מ ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותי ובהאלות פ"ח מ"ט כ' הרע"ב דאין הלכה כרשב"ג והקשה התיו"ט שם דהוא נגד

עוד דהא עיקר מעם היא דהלכה כסתם מדסתמי' רבי וראי דעתו כדי שיהי' נראה כרבים והלכה כרבים משא"כ כאן ל"ש כל זה אחרי דבלא"כ סתם משנה ועי"ל עפ"ש חש"ב בהנה"מ סי' ס"א בשם מהר"ם ע"ש:

פ"ה שם מחלוקת ואח"כ סתם הלכה כסתמוכו' וא"ל דוקא שכבר הפסיק בענין אחר משא"כ כשעדיין אנו עוסקין באותו ענין וכוה י"ל קצת קושי' הבני' במשניות מהרות כר"פ ס"א כמש"ש הרע"ב דהלכה כר"ג שחכמים אומרים כדבריו ע"ש ול"א הטעם משום דהו"ל מחלוקת ואח"כ סתם ע"ש וכן ל"ק קושי' הבני' יששכר בסמ" מכשירין פ"ב מ"ה על הרמב"ם שפסק כת"ק שם במרחץ דמוחר רק כרוב עכו"ם כת"ק אף הרבינו הקדוש סתמים לה סתומא כר"י במשנה הסמוכה לה ע"ש:

ס"ט סי' י"ב ב"ש ובית הלל הלכה כב"ה אמרי רבנן בטעמא משום דב"ה ענינים היו ע"ש והבאתי סמוכין לזה אחרי דמצינו בש"ס הרבה פעמים חזרו ב"ה להורות כב"ש משא"כ בכ"ש לא מצינו כזה בשום מקום ע"ש: ואגב ארחא אמרתי להעתיק כאן מ"ש לפרש המשנה פ"א דעדיות (מ"ו) אד"י א"כ למה מוכידין דברי היחיד בין המרובין לבטלן וכו' דאין לו פי' לכאורה דהרי כבר אמר שם מתחלה (כמ"ה) דמוכירין דברי היחיד בין המרובין שאם יראה ב"ד את דברי היחיד ויסמוך עליו וכו' ע"ש וראי' בא לפרש למה מוכירין דברי היחיד כמקום שגם היחיד בעצמו חזר מדרביו הראשונים והורה לבר פלוגתיה ואו אין לך לבטלה גדולה מזו וברמצינו שם בסמוך אלו דברים שחזרו ב"ה להורות כב"ש וכו' ועז"א שאם יאמר האדם כן אני מקובל יאמר לו כדברי איש פלוני שמעת והיינו קודם חזרתו ורו"ק:

פ' שם, א"י בשם האר"י ז"ל דלעתיד יהי' מורין הלכה כב"ש ע"ש ולכאורה קשה ע"ז מ"ט ז"ל בכיצה (ה' ע"ב) ר"א ור"ש אף מתקנת ריב"ז ואילך ביצה אסורה מ"ט מהרה יבנה בהמ"ק ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו ביצה ביו"ט שני ע"ש ולהג"צ צ"ע דהא לעתיד ביצה לגמרי מותרת אף ביו"ט ראשון כמ"ש כריש פרקין ביצה שנולדה ביו"ט בש"א

ופנ"י ברכות ד"ד ע"ב וא"ל עפ"י הני שכתב שם בצדו בנמ' דכ"ז ע"ב וביומא פ"ז ע"ב ע"ש ודוק:

עח] ס"י ל"ב ר"י ור"ל הלכה כר"י וכו' לקיפמינחם שם

הבאתי בשם הכ"מ פ"ח מה' פסהמ"ק דס"ל להרמב"ם דבמקום תנ"י כוותי'

יוצא מן הכלל הזה ע"ש וא"ל דוקא בתנ"י כוותי' משא"כ כשאמרו רבא מסייע

ל"י לר"ל (כ"מ מ"ח) ולפ"י צ"ל ג"כ דפסקי' כר"י לגבי ר"ל אף במקום דרבא מסייע

ל"י ולפ"י ל"ק כ"כ קושי' הכ"מ על דרמב"ם (הלכה כ"ה) וע' בזה באריכות

כמ' היקר פנים יפות עה"ת פ' צו (ו' כ') ע"פ והנפש אשר תאכל בשר ומטאתו

עליו ע"ש ואולי יש לחלק דש"ה דל"ם כן להדי' ורק מכללא שמעי' לה מדאמר

רבא קרא ומתניתא מסייע ל"י לר"ל או כשאמרו מסחברא כמ"ד מחלוקת בוו כך

מחלוקת בוו (ונחיס מ"ו) וכמש"ל בכללא דאב"י ורבא ע"ש בס"י ל"ם וצע"ק על

הגאון בעל פנ"י שם מש"ם (ינמות ל"ו) דרבא פסק כר"י בר מתלה ע"ש, ועתוס'

(כ"מ מ"ח ע"ח) ד"ח נתנה וכו' וע"ז דע"א ובכורות י"ג ד"ה ר"א וכו' וי"ל קצת בדוחק:

עט] ס"י ל"ם אב"י ורבא הלכתא כרבא וכו' והנה א"י

בפוסקים דדוקא בדינין הנהנין וכמ"ש הב"ש אה"ע ס"י וי"ו סקמ"ז וכ"ג

מהרמב"ם וע"ם פנים יפות פ' נחקוטי ע"פ לא יחליפנו וכו' ע"ש באריכות

ועתו"מ כלים פ"ג ס"ב ע"ש:

פ] ס"י ס"ד חסורי מחסרא והנה בענין לא זו אף

זו כ' התוס' ר"פ האיש מקדש רבב' ה"י ל"ש לומר לזא"ז ע"ש וכן ל"ש במשנה

שלימה וכמ"ש התוס' (ינמות ל') ד"ה דחביבא ע"ש ואולי גם בבבא כשהוא

כמשנה שלמה וכן י"ל בוו ואצ"ל זו ולפ"י ל"ק כ"כ קושי' הק"נ (ר"ה פ"ג ס"י ח')

דהתם ל"ה כמשנה שלמה ע"ש וע' שלה"ח חלק תורה שבע"פ ס"ז שגמגם בזה

על ש' הרמב"ן שם ולהג"ל י"ל ג' חילוקים בדבר ב' תיבות ובבא מנ' תבות ולמעלה

וכן בבא שהוא כמשנה שלמה, וכן אולי במקום דדי בב' תי' ורק משום ותחבר

לשון ערומים מהדר להוסיף איזה תי' דינו רק כב' תיבות לבד וכן בכבא בפ"ע

כשהי' יכול לכוללו כראשונה דינו רק כג' תיבות ולפ"י אפי' לבער ק"ג דחשבי' ל"י

הכלל זה ות"י עפ"מ"ש מהרי"ק דהאי כללא ל"א כננעים ואהלות ע"ש ואל"ק עפ"מ"ש

שם במשנה הקודמת וכה"א כ"מ שחזיר וחולדה וכו' ע"ש משמע דוקא חזיר

וחולדה משא"כ שאר חיות שזירי משיירי וכראי' פסחים כ"א וכ"ה ע"ש וכודאי

הלכה כב"ה:

ע"ה] ס"י כ"ז תוספתא וכ"מ שחולקים עלי' בתלמוד

אין הלכה כמותה וכו' ע"ש ואשכחנא ג"כ דאף במקום שאין חולקים עליו

כפירוש ורק נשאר הדבר בתוקן נ"כ אין הלכה כמותה ומשום דנמ"ד דידן לא פשטי'

מינה (וע' ר"ן ר"פ יו"כ):

עו] ס"י ל"א רב ור"י הלכה כר"י וע' לקיפמינחם

שם ס"ק ל"א לענין פסק הרמב"ם (דט: פ"ו) דפסק בתוכחה עד הכאה כרב ע"ש

וא"ל עוד משום דגם שמואל פליג על ר"י בזה דרב אמר עד הכאה ושמואל עד קללה ור"י עד גזיפה ורב ושמואל

הלכתא כרב באיסורא:

עו] ס"י ל"א רב ור"י הלכה כר"י והאחרונים נסתפקו

כרב ושמואל לגבי ר"י כמאן ובשו"ת הרשב"א ס"י תש"ז כ' להדי' דהלכה כר"י

ע"ש ואמנם אין נראה כן ממש' התוס' (ככורות ח"ה) ד"ה ר"י וכו' וכן כתובות

דף ע"א והרא"ש ב'פ' הלוקח בהמה ע"ש ושל"ה כ' כן אף בשם הרשב"א וצ"ע,

ויש להביא ראי' לדבריהם מרמב"ם ה' דעות (פ"ו ה"ד) דלפ"י לא יקשה קושי'

הסמ"ג והובא בכ"מ שם וכ"ג מדברי הכ"מ פ"ח מה' מלכים ה"ג וכמ"ש בשו"ת

חיים שא"ל ח"ב פמ"ג להגאון המחבר ז"ל, וגם מסייע ל"י לשון הזה"ק פ' נח

דבחוכה הוא עד הכאה וכרב וגם ל"ק מה שהקשה בהמ"ס עמק הלכה בהסכמתו

לס' מעמי המצות להר"ם הבבלי (נדפס מח"ט ע"ס פי' נארות המ"ס) ע"ז והלא אין

מלמדין הלכה מזורש ואנדה כשהוא נגד הש"ס וכן אף דרב ור"י הלכה כר"י

ולענ"ד אין זה נגד הש"ס ורק גלוי מלתא בעלמא ראי' כאן דגם רשב"י בשיטתו

דרב קאי וכ"ה בתנחומא ומ"ר פ' צו וממילא כללא אין כאן וסתירה אין כאן

וגם בע"ק על הגאון בעל יד מלאכי דל"ח שם כערך רב ור"י גם מקומות הנ"ל

וכן יוצא מהכלל הזה אי פליגי בפלוגתא דתנאי ועכ"מ שם ובב"י או"ח ס"י רי"ד

שארית לח' מערכת ס ע ציון קבב 243

ל'י התם כבבא שלמה בפ"ע עכ"ז ה' יכול התנא לומר שופר שנסדק ודבוק דיבק שב'רי' פסול דאו ע"כ ל"ש לומר רק וואצליז א"כ גם עתה כשהוסיף התנא ב"פ פסול דינו כוואצליז, ויש לי חבילות ראי' ע"ז, וע' פתחא ועירא לס' המקנה קידושין ומ"ש אני כישוב דבריו בהקדמת ספרי הקמן זכר לפסח ע"ש: ואנב ארחא אמרתי להעלות כאן מ"ש בענין זה לישב קושי' הגאון בעל בני יששכר (על משניות) רפ"ט דערבין דאי' שם או הוכירה וז"ל ופרך בגמ' ל"ל נרה דאתי' במכ"ש מהובירה ע"ש וכ'

התום' דמצי למימר לוא' קתני ע"ש ומקשה מתום' הנ"ל ר"פ האיטש מקדש והניח בצ"ע ע"ש ול'ז להבן דבריו דהא התם איכא ג' תיבות ולפמ"ש' אל"ק מה דק"ל אמ"ש (נרכות י"ג ע"ג) משיב מחמת מה מפני הכבוד השתא משאל שאל אהרורי מיבעי' ומתרג' חסורא מחסרא ולכאורה יותר הול"ל דזו ואצ"ל זו קתני מלומר חסורא מחסרא ולהנ"ל לק"מ ובסמ"ע ר"ס ע"ב כ' דהיכא דתני בין בין הו"ל כמו זו ואצ"ל זו ע"ש ובמ' ח' מהרצ"א ה' חנוכה לבעל בני יששכר על זמנים ומיעדים ע"ש:

ע.

[פ] סי' כ"א עולם קמן נדפס בצירוף מאמר נבאות ה' (המבורג תכ"ג):

[פג] סי' ל"ב העמוד וס' העמוד ל"ה נמצא אצל הרמ"א ז"ל וכמ"ש בשו"ת שלו סי' צ"ב ע"ש וצ"ר ג"כ של"ה למראה עיני מהרש"ל הלוקח לומר מקום הנחתי לך לגבות על הנכסים שקנה אחר לקחתו אם כתב לו דאיקני ע"ש והוא להדי' בעמוד מאמר ד' אחריות ע"ש וגם ל"ה למראה עיני הכהן הש"ך זצ"ל ובעל המבי"ט מדכ' (הו"מ קט"ז סק"ה) בשמו במוכר שדהו בעדים והלוקח לא פרע מורף המוכר

ממשעבדי והוא ז"ל חלק עליו ובעה"ע כ"כ להדי' (מאמר ד' אחריות) בשם רבינו אפרים כמבי"ט וכ"נ של"ה למראה עיני הגאונים בעל פנ"י וב"ש מדכ' מהרש"ל ב"ק בפסק ברירה שלו הא בדאו' אין ברירה וברובנן יש ברירה דבר מוחלט הוא בין לקולא ובין לחומרא משא"כ הב"ש (אה"ע סי' קל"ח) ופנ"י ביצה ל"ד העלו דרק מספיקא ס"ל כן דספק דאו' לחומרא ע"ש ובעה"ע באות ח' חלוקת קרקעות כתב כן להדיא ולא הביאו שום א' משמו, ועמ"ש הגאון בעל שערי תורה בהקדמתו לשו"ת הרי"ף: [פג] סי' מ"ג ס' העיון וע"ס ריקאנטי פ' בראשית ע"פ ויתהלך חנוך וגו' ע"ש:

פ.

[פז] סי' ה' פחד יצחק והגאון הוה הכי עצמו ארונו בעורו בחיים חיותו וכ' עליו בזה"ל הבט ילד אשה ועוז דרכך, כי עד הלום בא אחרית כל נבר, את בוראך בימי בחורתיך תזכור ותשיש יום מצא הקבר: [פח] סי' ס"ו פ"י תו"ב ובעת נדפס מחדש (וויטן תרכ"ג) פ"י הראב"ד על תו"כ ועם הגה' לח"א, ובהקדמת ס' אור ה' לר"ח קרשקש הביא פ"י הראב"ד על כל הש"ס וכבר נדפס על מס' עריות וקנים:

[פז] סי' פ"ד פ"ה הרמון להרמ"ע וידוע מ"ש בשו"ת הרמ"ע לענין ס"ס הראוי' להתהפך דרוקא אם ב' ספיקות שוים הם משא"כ אם הא' נוח מחבירו והפר"ת השיג עליו ודחהו בשתי ידים, והרב בעל חו"י בהשמטות מתמה עליו וסוים ודבריו דברי אלק"ם חיים (וע' כו"פ יו"ד סק"י): [פז] סי' צ"ד פנ"י שו"ת ע' הגה' מ"ץ שם וראיתי במ' חדש חקר הלכה אות ח' סי' ד' שכ' בשם הגאון נר"ב בא' שצוה למכור החמץ ולא מכרו

מכרו דאעפ"כ הוה בכלל הביטול וליק
 ממ"ש בשו"ת פניו סי"ד דבשביל שצוה
 למכור ל"ה בכלל הביטול משום החשובות
 אלו ל"ה נדפס כזמן הנוכחי ע"ש וצ"ע
 דוה נמצא עוד בשו"ת פניו ח"א ונדפס
 יותר מק"ן שנה קודם לו:
 [פח] סי' קכ"ד פ"דס קרש"י ובפרמא
 נמצא פרש"י
 עה"ת כת"י מש"ס"ה ובסופו כתוב כוה"ל
 הארון הקודש קודש קדשים המורה הגדול
 רבינו שלמה בן הקדוש ר' יצחק צרפתי
 ז"ל נלקח מאתנו ביום ה' כ"ט חמוז
 תתס"ה והי' בן ס"ה כשנתבקש לישש"ם
 עכ"ל:

[פח] סי' קל"ט פרי מגדים קודם
 שהתחיל לחבר

ס' פמ"ג למד עשרים שנה רק מס' חולין
 בעיון צח ורעת צלולה עם תלמידיו ר'
 שמחה סבורקא וז"ל ואלו ס' הנדפסים
 לו ס' פורת יוסף (ינמות כחנות) ואיזה
 כללים ברכי הוראה (זלקאווי תקפ"ז)
 גינת וורדים כללי ש"ס (פסד"ה תקפ"ז)
 רב פנינים חי' מאביו הג"מ מאיר מלכוב
 בתום' נופך משלו, וס' תיבת גומא
 עה"ת ושושנת העמקים כללי סוגית הש"ס
 (פסד"ה תקמ"ב) ראש יוסף חולין (סס תקנ"ד)
 וכעת נדפס ראש יוסף עוד על איזה
 מסכתות (וס' חס לנינה ערטי ליק' ארמית
 תלמודית כ"י ננניו חקסורד) קונטרס נועם
 מגדים מדיני תפלה ומנהגים נדפס פעם
 ראשונה בסדר הגיון לב:

ואגב נראה אמרת להוכיח כאן מה שצ"ע
 לי במש"ש ברין אבל וז"ל וכן מ"ב
 שח"ל בשבת דאין לומר כמה מדליקין
 תוך ז' משום למוד תורה להזהר בדיני
 שבת וכן א"ל שלום עליכם השרוי בצער
 ע"ש וקשה אמו אין זה חשוב כאבלות
 בפרהסיא דעקרו נתקן בצבור (וע' לכו
 ה' טח) וא"כ אם לעולם יאמרו זולת
 היום אין לה פרהסיא גדול מזה ואולי
 בשביל זה הדר ב"י אח"כ כשכתב ס'
 נועם מגדים ופסק דגם בה"ב שח"ל בשבת
 וכן אבל תוך ז' יאמרו כמה מדליקין
 וליק קושי' המו"ל משא"כ שלום עליכם
 הדוא בביתו יש להשמיטו כודאי, וכן
 אותן האומרים כמה מדליקין תמיד רק
 כביהם כמנהג ספרד במדינתנו יכולין
 להשמיטו ודו"ק:

[ג] סי' קמ"ג פרי תואר למו"ה חיים-ן'
 עטר וכעת נדפס

אגרת מהרב המקובל מו"ה גרשון קושיור
 מ"ש לגיטו הבעש"ט, מא"י אודות בעל
 אור החיים וז"ל וז"ל אהובי גימי אדכרנא
 מלתא כד הוינא במדורך הקדוש אמרת
 לי פ"א שראית כמראה שבא חכם א'
 לירושלים והוא ניצוץ של משיח והוא
 בעצמו אינו יודע מזה ואח"כ אמרת לי
 שאין אתה רואה אותו וכמדומה שהלך
 לעולמו וכשבאתי לכאן חקרתי אחר זה
 וספרו לי מזה האיש פלאי פלאים, ושמו
 הר' חיים ן' עטר, והי' כל חכמי ישראל
 בפניו כקוף בפני אדם ובה לשם עם הרבה
 תלמידים ולא האריך ימים שם, וזה כמו
 ה' שנים בזה הזמן שאמרת לי עכ"ל:
 [ג] סי' ק"א פני משה והוא תיקון
 בעירו מבילה

לנשים בתולות בשביל עון נדה ואח"כ
 התחרט על הדבר:

[ג] סי' קנ"ה פרשת דרכים לבעל
 משנה למלך,

וזכה לשתי שלחנות והי' שלחנו של
 השולטאן אחמד וכשהעתיק לאדרינפול
 לרגלי המוסטערונג נסע גם הוא עמו
 בלבוש החיל וסייף בצדו, והלך לכהנ"ג
 להתפגל וישב אצל הפתח ובין כה וכה
 שאל א' לחבירו קושי' עצומה או קם
 בעל מל"מ והשיב לו דבר נכון עד
 שהשתוממו ע"ז ואמרו אי סייפא לא
 ספרא ואי ספרא לא סייפא, ואף הוא
 ענה להם כרגע שהרי אחו"ל הסייף
 והספר ירדו כרוכין מן השמים:

[ג] סי' ק"כ פסקי תוס' וכן הגאון
 המחבר בספרו

מדבר קדמות מערכת יו"ד סי"ד, הביא
 פסקי תוס' דנדרים שאין בדינו תוס'
 העקרי שמתוכן נעשה פסקי תוס' ע"ש:

[ג] סי' קל"ז פרי חדש וכו' פ"ח
 יו"ד (ח"ד תכ"ז)

ועל אר"ח (סס תמ"ז) הגאון הזה לא נשא
 פנים בתורה אף נגד הקדמונים, וע"כ
 רבים לוחמים לו כמו הרב שמלה חר"ב
 פרי תואר ור"ח קוים בק' חק לישראל,
 והרב מוה"ר נכון כס' פרי ספרי ומהר"ד
 פרו כס' מומור לרוד עמדו לימינו,
 ומעולם תמי' לי על תלמידיו הגאונים
 כמו בעל כתי כהונה ומהר"ש אלנאוי
 שעמדו מלהצילו משיני כפירים ואריות
 הג"ל:

[ג] סי' פ"א פירושים על הראב"ע
 באתי לנלות

שארית לח"ב מערכת פ ז ק ציון כבנ 245

לכם סוד א' כי נדפס ס' אחד בשם מגלה שהוא כבל יראה ובל ימצא בכל גבול סוד על פי' הראב"ע של חמש מגלות ישראל ואסור לבא בקהל :

צ.

זן] ס' כ"ו צפנת פענח לראב"ן. והנהגת ס' מנחה חדשה לאבות מביא ממנו פירושו למס' אבות ע"ש :

זן] ס' כ"ט צפנת פענח למו"ה יעקב יוסף זצ"ל ולו רגל על לשונו הקדמה רבו מו"ה ישראל בעל שם טוב ע"ש, וירוע דמתחלה ה' מתנגד לשי' הבעש"ט ודרכו ה' לענות בציום נפשו עד חצי לילה ושאר סיגופים וכשנודע הדבר לבעש"ט כתב

אליו בזה"ל, תרגו בטני לקול הקורא, והנני מוסיף בנורה עירון בצירוף קוב"ה ושכינתו לכל יכנום עצמו בסכנה כו וכמשו"ל אין השכינה שורה מתוך עצבות, איעצך ויהי אלוקים עמך בעת לימודך תדבק עצמך בדבקות גמור לעבודת הבורא ית"ש ומבשרך אל תתעלם, מנאי הרושית ישראל, ומני אז שינה שימתו, ובעש"ט אמר פעם א' רבש"ע לא אבקש שכרי בעוה"ב רק על מה שנתתי לך יוספי כזה (עס"ס טו"ת יוסף) :

ק.

זח] ס' ג' קבלה להראב"ה, גם ח' דברי ימי מלכי ישראל בימי בית שני ונדפס ע"י ח"א מאוה"ע עם הקדמה בש' אלף תקי"ט למספרם :

זט] ס' כ"ה קונטרס אם למקרא וכו' ונדפס בלבוש תקס"ו עם כאור בשם נתיבות עולם להר"ש בר"ם הלוי נאלאנטי :

ק] ס' צ"ה קצור תקפו כהן להג"מ יונהן אייבשיץ וכו' ורכים מגאוני אשכנז ופולין לוחמים עמו וכו' ע"ש ותוכן המחלוקת הלא הם כתוכים ע"ם לוחות העדות הגאון מוהרי"א ז"ל וס' שברי לוחות דמרי פלוגתא הג"ם יעב"ץ ז"ל המכנים בעובי הקורה ועומד בראש ומהאי ניסו הג"ם ארי' ליב אבר"ק א"ד ועמם הגאון בעל פנ"י אבר"ק פפד"מ, והרעישו העולם במכתבם בנותנם כבוד הגאון מוהרי"א ז"ל לשמצה, ע"י איזה קמיעות שיצא מתח"י רבינו ז"ל בש' תקי"א והחליטו דבקמיעות הללו ארם נח"ץ נבלע בו ובעמ"ז של נחש נכתבו, ע"י איזה אנשים נפתרו אוהן קמיעות וע"י חילוף אותיות א"ת ב"ש ואח"ם במ"ע לגנאי כרצונם עד שהעלו אבק מרגלותם

עד לשמים: ואולם רוב חכמי הדור ונבוניו עמדו לימין צדקת הצדיק וקמה סערה לדממה, הקולות יחדלון והסערה: נשכחה :

ומה מאוד אתפלא על כבוד ידידי המנוח הרה"ג מו"ה ח"ן דמביצר ע"ה מ"ש בספרו כלילת יופי הגאון יעב"ץ ז"ל ה' נוסר קצת שנאה וקנאה על הג' בעל או"ת על שבא לגבולו וישב על כסא שלו דאביו הג' בעל ח"ץ ה' מתחלה אבר"ק אה"י, צע"ג, לחשוב כזאת על הגאון וצדיק כמוהו שהי' מברך בכ"י ברוך שלא עשני אב"ה, ונרח מכבוד המדומה, ושרי לי' מרי' למר ח"ן, ואם נפשך לומר כזה יותר י"ל דקנא קנאה ה' צנאות ותבע כבוד הגאון הזקן בעצו"ת כנ"י שצוה לפני פמירתו למנהיגי ק"ק אה"י, להושיב על כסא אחריו את כבוד בנו הג"ם דוד קצנאלנבוין אבר"ק קידאן אבל המה לא אבו שמוע לו מכמה מעמים כידוע :

וידוע דקודם שבא לשם הגאון הצדיק מוהר"י אייבשיץ זצ"ל ה' פשתה שם חולי בין היולדות ל"ע עד שמתו בשנה א' מ"ז יולדות והי' רעש גדול וכשבא הגאון לשבת על כסא הרבנית דשם בקשו ממנו להחפיל וליתן קמיע ולומר

כ"י ימות באה"ל לפ"ק (תקכ"ד) והגאון יעב"ץ בר פלוגתי נפטר אח"כ בש' תקל"ו א' דר"ח אייר וקנה מקומו אצלו, וכנראה שהי' עושין שלום ביניהם בטרם, וגם קודם פטירתו אמר הג' יעב"ץ לבתו שהי' יושבת אצל ממתו כעת ראיתי בהקיץ תמונתו של הג"מ יהונתן ואדמה שתבע אותי לב"ד של מעלה, ומיר שבה רוחו אל אלקים, והדבר פלא:

ק[ח] סי' צ"ט קרבן אהרן מהרה"ג מוהר"א

ו' חיים וכו' וז"ל בח"א סי' קכ"ה והי' רב כאומיר ויכפר על בני ברעש וכו' ובס' קוה"ד כ' דנפטר בעה"ק ירושלים ע"ש ויש לפתור הדברים כך דלפ"ש בס' בגדי אהרן (פריחא) דרוש ל"ה וז"ל דרוש שדרשתי יום ח' אלול תמ"ח בערב בצום ובתענית על השמועה כי באר מעיר אומיר כי הובקעה הארמה אשר תחתיהם ותבלע אותם ואת בתיהם ובתוכם האדם הגדול בענקים מוהר"א ו' חיים וכו' ע"ש, ולזה כ' הגאון חיר"א ז"ל בלשון ויכפר על בני ברעש מחמת שהי' חושבים שגם הוא נאבר ברעש, ואולם כאשר ידענו ה' הצילו, וברח משם בעוד מועד בתחילת הרעש לירושלים ושם"ך (ולזה הערני ידני ש"ב הנמור כהלכה כמר ח"ס הירשפרונג כ"ו):

ק[נ] סי' ק"ב קרית ספר חי' הרב המבי"ט וכו'

וולת זה בירר וליבו יזק וטירה כל ד' חלקי הרמב"ם מהמון השנות אשר עלו עליו ע"י חכמי הזמן וכ"פ הורה הרמב"ם בעצמו לרבריהם, ואין להפליא כ"כ ע"ז אחרי כי הרמב"ם הי' הראשון שאסף בתפניו כל התורה כולה שני התלמודים התוספתות ספרא ספרי ותו"כ וכל המדרשים והעלה על ספרו משנה תורה ובחר בלשון ערומים לשון המהור עד שעשה בו כלי להשתמש בה כל אדם כל שעה:

ק[נ] שם בקי"א סי' א' קבלה וכו' והנה הגאונים חכמי

אשכנזי ופולין האמנם רובם ככלם סי' מרחיקין לימוד חכמת הקבלה וכמ"ש מהרש"ל בשו"ת סי' צ"ח ורמ"א בס' תורת העולה פ"ד ושו"ת מהר"ם לובלין ספ"ג ושו"ת חו"י סי' ר"י ומהרש"א בחא"ג חגיגה ד"ג וקני הגאון הדרשן

בורע

ולומר למלאך הרף ידך והי' מתפלל בעשרה ועשה פדיון נפש וגור תענית ונתן קמיע א' לבת נגיד ופוי"מ דשם ה"ר געמשליק, ועד מהרה נתרפאה היוודת והמנפה נעצרה, וגם מת מבני"י, אף א' אפי' מסיבת טבעית משך חודש א', והי' הדבר לפלא, וכשהראו את הקמיע לפני הג' יעב"ץ וצעק וקרא כי מצא מות בסיר כי פתרו לפי דעתו ומצא שהוא מכת הצבי"ים והוכרו ביום עשרה בשבט שהכותב הקמיעות ראוי להחרים, וכששמעו הפו"מ דשם הוסכמו להכריז ביום המחרת י"א בשבט שאר ילך שום אדם למנין יעב"ץ ואותו החרימו, והוכרז לברוח משם תיכף באותו לילה לניסו לא"ד להג"מ אר"י ליב וצ"ל, ובאמת אם אתה עושה כן ולסמוך על נפתיקון ועל חלוק איתיות אי גימטריאות וחשבונות וכדומה אי תוכל להפוך כ"ד מברכה לקללה וכן מקללה לברכה ולעשות קודש חול או להיפוך, וזה"ל כביר ראיתי באיזה ספר שרצו הוותיקין למחוק מברכות שבת הני ב' תיבות, מקדשי שםך, על דמספרו עולה תהי"ד כמו, שבת צבי"י ימ"ש האין זה חוכא ואמלולא, ומביא לידי גיחוך, והוא רחום יכפר:

ומ"ש בקורות היהודים (לד"ר גרעץ) שהגאון נו"ב והגרא"ז חזרו לבסוף ממ"ש תחלה שהי' מליצי יושר בערו וכמבואר באריכות בס' לוחות העדות ע"ש המה דברים בריוס ואין אות אמת כדבריו וכמ"ש ידידי בס' מופת הדרור ע"ש (וע"ס תיכ מלוה"ק שער אמונה פ"ו וט"ל המורה פ"א ע"ט):

ומי יגלה עפר מעיניך הגאון בעל פנ"י לראות מ"ש בן בנך שיצא מחלצוך ה"ה הגאון מוהרצ"ה ראזאניש אבד"ק לבוב (בהמ"ס ס' תשע שיטות) בהג"מ ד"ב אבד"ק פורדייץ בהסכמתו לס' אהבת דוד ויהונתן כי מאוד המיב המורה לעשות לקבוע בדפוס דברים ישרים לפלפל בחכמתו בדברי הגאון מוהר"א ולא זכר איבת אבותיו כלל:

וזה נוסח מצבתי מצבת קודש בק"ק אלמונא פ"ג רבן של כל בני הגוהה וקן ויושב בישיבה חמשים שנה העמך תלמידים הריבה ועשה סיג לתורה חי' ספרים הרבה כמז"ה יונתן אבד"ק מיץ ואבד"ק אה"ז מת בנשיקה יום ג' ונקבר בו ביום איך אלול ש' ואת תורת אדם

שארית לחיב מערכת ק ר ציון קבר 247

דחו, ועל משען קנה רצוץ במחו, ותה"ל
 דירן נצחו, ועצו פרי והצלחה, לא די
 דאיסורא ליבא אלא מצוה רבה נמי איבא
 ע"ש, וכן הרב מו"ה בנימין הכהן ותלמידיו
 זכראשם הרב מוהר"י אירגאז בספרו
 שומר אמונים האריכו לזרו את האדם
 להתמיד בחכמה זו ולגלות הנסתרות והי'
 למאורות ע"ש ובס' אמונת חכמים וקר"ח
 פתחי חכמה והנותר יבחר והעיקר
 שילמוד סתוך מורה וידקק מאיד
 במצות התורה ובדרבנן בהורות יתירה
 ובל יתעצל בלימוד נמ' ושל"ע ע"ז
 (ועמ"ש אני הול בק"י נית נדיא נס"ס זכר
 לפסח על הנדת פסח):

קד] קליר וז"ל רש"י תלים קב"א כיוצא
 ליום כ' דסוכות שיסר ר"א
 הקליר בנו של רשב"י ע"ש ראיתי מקשים
 ממ"ש התום חגיגה י"א דקליר הוא
 ראב"ש קר"י עלי' מכל אבקת רובל תא
 קרא קרובץ ופיטן (ויק"ר פ"ג) ובימיו הי'
 מקדשים ע"פ הראי' ומעולם לא יסר
 קרובץ רק ליום ראשון ע"ש ואנחנו לא
 נדע מה זו תמי' דבוראי הוא יסרו רק
 ליום א' ואח"ז הי' מחלקים פיוטיו לב'
 ימים, וכן מ"ש בעל הקרובות (הידרנהיים)
 בהקדמתו לשמ"ע בשם בעל הגה רש"ש
 לס' היוחסין דהי' נקרא ר"א בר יעקב
 הקליר לפ"מ שמצא במחזור אשכנז
 בקרובות ליום ז' של פסח בר"ת אני
 אליעזר ב"ר יעקב הקליר מקרית ספר
 והאריך בזה ע"ש ג"כ לא אבין המיהתו
 וכי לא יכול להיות דהי' עוד ח"א מכונה
 בשם קליר וגם בדורות שלפנינו מצוינו
 והגאון בעל אור חדש הי' נקרא בשם
 ר"א הקליר וממנו נצמח משפחת קליר
 עד היום הזה וע' מה שהארכנו עוד
 בזה בח"א אות ק' בהגה מ"ץ שם:

בזרע בירך שני בהקדמתו עה"ת ושי"ך
 יו"ד סי' רמ"ו ושו"ת פני יו"ד ח"ב מע"ח
 ובעל דמשי"א בהסכמתו לס' נחלת צבי
 למהרצ"ה טוכפיהרר מקראקא (ט' ת"ח)
 ובעל מסורת הש"ס בהסכמתו לס' אשל
 אברהם על הזוהר ובעל פמ"א בספרו
 כתנות אור פ' בראשית ושו"ת נו"ב יו"ד
 סצ"ג והג"מ צ"ה אבדק"ק הלכרשטט
 בהסכמתו לס' עמוד העבודה להג"מ ברוך
 מקאסוב ש' תקב"א בשם חמיו הגאון
 בעל פני וע"פ שהי' מחכבין מאוד
 בלימודה והי' בקיאים מאוד בחכמה
 הקבלה כמו הג' בעל מג"ש השי"ך והצ"צ
 ברה"ז ועובה"ג ושער אפרים וסמיכת
 חכמים ובעל שו"ת בית יעקב וכו' עכ"ז
 הי' מזהירים את העם לרחק ממנה בזה"ז
 ובפרט בהדפסת ס' קבלה חדשים מקרוב
 באו משום ואין איש אתנו יודע עד מה
 להשיג חכמתה עד התכליה וקרוב
 להפסד יותר מן השכר, וזוא"ת עדיף,
 ומי שלא ידע סודה על נכון יוכל לכא
 ח"ו לקצץ בנטיעות ע"ש:

ואולם הרב מוהר"י מעמרלש בהסכמתו
 לס' אור חדש למהר"ח בוכנר
 (גת ת"ך) ובעל ווי העמודים עמוד
 התורה פ"ה ע"ש וראה נא בעיניך מ"ש
 בשו"ת הכ"ח מס"ד נגד א' שהי' מלעיג
 ע"ד הקבלה וז"ל אין ספק בזה האיש
 שהוא חייב מיתה נדוי ושמתא שמדבר
 דופי על חכמת הקבלה שהוא מקור
 התורה ועיקרה יראה שמים וכמ"ש
 בעובה"ק וראוי להחמיר עליו ביותר שאת
 להחרימו בכל החומרת של החרם מכל
 מה שהפה יכול לדבר ע"ש, ועמ"ש
 הגאון בעל עובה"ג בהסכמתו לס' ספרא
 דצניעותא דיעקב (א"ד תכ"ט) וז"ל יש
 חכמים בעיניהם דספרי קבלה בשתי ידים

ר.

הרבנית מ' דולצאוב' בנותיו ובנו והמלמד
 שלו ע"ש, ואולי כונהו דנפטר בש' תתקצ"ח
 וכ"כ שם בהגה מ"ץ ע"ש:
 קו] רבנית כבר הארכתי בענין זה
 בשארית ציון ח"א מערכת
 ריש סי' פ"ו וקנאתי לציון קנאה גדולה,
 לבנות ציון, נשים המצינות צאקניות
 חכמניות דרשניות בעלת שם יגן בעלנו
 וכותן

קפ] סי' ל"ג רקח חיברו רבינו אלעזר
 בן רבינו יהודה
 מנרמזיא הנה בח"א כ' הגאון המחבר
 מערכת א' סי' רי"ט דרבינו אלעזר רקח
 הי' בשנת תתקצ"ח ע"ש לא ארע כונתו
 והלא עוד הרבה שנים קודם זה מצוינו
 אותו שם בתקנת גרמיווא או רבשנת
 תתקנ"ו (או תתקנ"א) נהרג שם זוגתו

זכותן ומדוע יגרע נחלתן ולמזב בית הנשים כאתי כעת עוד להוסיף עליהם, וליתן שכר למביאייהם:

(א) הרכבתי מ' בילא, בת הג'ם יצחק אבד"ק אה"ו אשת הג'ם מענדל אבד"ק לינסק אמו של הרה"ק מו"ה נפתלי אבד"ק ראפשיץ ובס' אהל נפתלי הביא ממנה דברי תורה:

(ב) מ' וויטשי בהג'ם צ"ה מאפאטשנא אבד"ק הילדסהיים בהג'ם

אכינדור אבד"ק חנמשין חתן הקצין מו"ה צ"ה וויטשי מאפאט אקנו של הגאון בעל נו"ב ז"ל מלומדת ומופלגה בש"ס ופוסקים עד להפליא, והיתה אשת הגאון מו"ה העשל הו"ו אבד"ק יוועפאו ונתגרשה ממנו בגט בע"כ ע"י שליח שסדר לו הגאון בעל פני ארי' ע"י פעולת צדיק דודו הג'ם יצחק מהמבורג (דהג'ם העשל הו"ו בהג'ם מנחם מאניש אחי הג'ם יצחק מהמבורג) והגאון בעשות נויב הו"ו מתנגד לגט זה (ע"ס כ"כ לה"ע סי' ע"ה) עד שהוכרח לגרשה שנית מדעתה ונשאת בזוג שני להג'ם צ"ה אבד"ק שוועדן בהג'ם מספר צבאם והוא

נשא בת הג'ם ארי' ליב בהפינס דו"א מו"ה אברהם ב"ר חיימ'ש זכר כלם לברכה:

(ג) מ' לאמא בת הג'ם לב ארי' והביא שם כמה דברים וח"י תורה ממנה:

(ד) מ' מרים החנוקה ישיבה עם תלמידים מופלגים והי' ווילון מפסיק בינה ובינם והיתה בת הג'ם שלמה שפירא אמו של הג'ם שמעון לוריא אבד"ק ערינפורט:

(ה) מ' שרה רבקה רחל לאה, בת הג'ם יוקל אבד"ק גלוגא אשת הגאון מו"ה שבתאי הכהן ראפפורט אבד"ק קראמני בהג'ם תחנה אמהות:

(ז) מ' שפרינצא אשת הג'ם מרדכי קספנר (ש' ת"ן) לא היתה קריאה אשר שגבה ממנה בקיאה בחסרות ויתרות והמסורה בכל תנ"ך לא הניחה משנה ואגדה בב' התלמודים שלא ידעה בע"פ, (וע' הקדמת ס' בן יוחאי לנכד אהותה):

מ' אירל אשה חשובה ומלומדת המפו' בת הנ' ר' משה ר' מענדלש (יו"א לייב תל"ה):

ש

[ק] סי' וי"ו שו"ת מהר"ל ראתי מהר"ל כ"י ישן נושן נכתב ונסדר ע"י הר"ר אשר ב"ר יחיאל הכהן רופא המבונה ענגיבין (מס' רל"ג) במצות בני מהר"ל הר"ר מולין וה"ר שמעון ונמצא שם הלכות שלמות שלא נדפסו עד היום ככו ה' הפטורה ה' העבור וצוואת ר' אליעזר בר"ש חזון ממנצא שנפטר (ס' ק"ה) וצוואת ר"י החסיד והקנת רנ"מ ה':

[קא] סי' מ"ז שארית יוסף שו"ת נם באור מרדכי ברכות מועד וניקין וה' קטנות ועל מוח"ס (קחלק א"ן) ואנב ארחא אמרתי להעתיק כאן שם בתו מ' ניטל שהיתה אשת הג'ם שלמה חרף אבד"ק לבוב ושם"ך (כ' השן נמ"ה):

[קב] שלמה לוריא מצינו שהי' חותם א"ע לפעמים בשם ש"ר יצחק והוא ר"ה שלמה ר' יצחק ע"ש וקנו הג'ם יצחק קלויבר ובג"ש בח"א מערכת שו"ן בהנה" מ"ק סי' ל"ח:

ומ"ש בפליטת סופרים ח"א סי' ק' דמהר"ם לובלין ה' חותם בשם ש"ר יצחק הוא טעות במקום למקום ויש למחוק שם מתחלת ת"י ואולי וכו' עד מקום ת"י ר' יצחקש כי איננו מקומו שם כלל:

[ק] סי' ק"ב של"ה שמעתי מכבוד אדמו"ר הה"ג

מיהרש"ס אבד"ק קראקא שאמר בשם אביו הגאון בעשות חת"ס ז"ל בשביל דשם שני לוחות הברית הוא גדול ויקר מאוד ע"כ רגילין העולם לקרותו רק בר"ת בשם של"ה וכן ס' משנה תורה נקרא רק בר"ת רמב"ם וכן עשרת הדברות לבעל העמור נקרא בשם העמור או ס' הדברות וכן האלשיך קרא לספרו בשם תורת משה ונקרא בשם הבינוז אלשיך לבד ולא זכו כלם לקרא בשם המפורש שקרא להם המחבר, וע"כ אנבי תמ"ה תמ"ה איך קראו כעת לח"י תורת הגאון החת"ס עה"ת בשם תורת משה דבר שנצטער בו אותו צדיק וכו' ובל"ס לא ידעו נכדיו מזה:

ואולם

שם המציאה ושם הכתיבה ובשעה מועמת היא כותב כמה שהי' רוצה ולפי"ז א"ל קצת משחז"ל ברבות דמשרע"ה כתב י"ג ס"ת ביום מיתתו ומה שהקשו דהא ניג בשבת י"ל דהי' בע"ש הו"ך מעל"ע למיתתו והי"ל יום מיתתו:

קינ] פלט"ם ש' מי' קב"נ שירי קודש מאת ארמו"ר הרהנ"ם שמעון סופר אנדרפ"ק קראקא וצ"ל (נדפס בווינן תרס"ב ע"י בנו ירדי המנוח הרהנ"ם שלמה אלכסנדרי סופר מסערעט ז"ל עם ס' שירת משה לאביו הגאון בעש"ת חת"ם) והמה שירי קודש שירי הנפש והי' כנח עליו רוח האלקי' דבר יום ביומו ומדי שבת בשבתו חודש חדש בחדשו ומועדים טובים, דברים נשגבים, הנאמרים ברגשי קודש ולב מי לא ימס בקרבו בקראו בו שתים ושלוש דלתות משירי ציון או משירי התעוררות והשתכחות הנפש:

ועוד זכור אזכור פעם אחת ביום הקיץ שהי' חמיסות גדול וכאדמו"ר הלך חוץ לעיר למייל קצת שם על ראשי ההרים לשאוף רוח צח הרחק מאוד מאדם העיר ומהמונה והייתי מלווה אותו או וכשבאנו לשם, אזי הי' פושט מעליו בגד העליון והי' עומד מחשב ומעיין איוה רגעים עד שרוח השיר נוספה בקרבו ופתח פיו בשירי קודש ופניו הי' בוערת כנחל או וממש בפשטות הגשמיית עד שהתחיל לרקוד בגי' ורעדה ואז נפעמה רוחי בקרבי, וגשמוסמתי על המראה ודמיתי כי נפתחו השמים ומלאכי רום יורדים ועולים, כי כן תלבשנה כנות מלאכים מעילים, וכלם יחדיו ירגנו ויומרו לשמו הגדול ואחרי עבוד שעה שבה רוחו אליו:

קינ] שו"ת נודע ביהודה ועמ"ש הגאון המחבר (ח"א נו"ן ס"ט) ואם בענין גלוח בחוה"מ נטה קו וכו' ע"ש ושמעתי מכאדמו"ר הג' מהרש"ם אנדר"ק קראקא ז"ל דעיקר טעם ההיתר הי' לגלוח בחוה"מ ע"י פועל שאין לו מה לאכול לאלו שהולכים בין השרים והי' רגילי' להסתפר וקנם פעמים בשבוע תמידים כסדרן עד של"ה שיעור כדי נמילת הזוג בין זה לזה ואם ל"ה מנלחין בחוה"מ אזי יגדל פרע שער וקנם כדי שיעור ויבואו לידי איסור דאו, אבל ל"ר לגלות להם טעם ההיתר דעי"ז יתפרץ הדבר גם בשאר מקומות וע"כ אוסר

ואולם מצאתי כעת בס' היקר שדי חמד סוף ח"ו שכ' שאין להקפיד ע"ז והביא ראיו' מס' בית אלקים למבי"ם לס' צבאות ה' להרמ"ע ומ' אור ה' לר"א קרשקש וכן אוצר ה' לבעל שושן סודות ע"ש:

קינ] סי' ק"ה שער כבוד ה' לר"א אלאנקוה וכבר הביא הגאון חיד"א בח"א (ח' רכ"א) שהי' מלמד בנסים ע"ש והי' מגולי ספרד ומקומו באלגיר בעיר תלמסאן (רינ"ט סמ"ד) ועד היום הוא מפורסם שם לאיש קדוש ובאים על קברו להתפלל שם ולשפוך שיחיהם ומועדים שם על קברו וקוראים אחת סעודה דבי רב, והנותר מחלקים בין בני ביה"א, וגם לוקחים מעפר קברו ונושאים אותו במטפחת על צואריהם כקמיע לרפואה ודירתו וביהכ"נ שלו קיימים עד היום, ופ"א בשנה יבואו להתפלל שם ולאכול סעודה אח"כ, ומצבתו כמעט נסחק ולא נשאר רק בש' ר"כ מת ר"ב ומסורת בידם הוא כי פ"א נחלה בת המישל ונקרא לשם ונתן לה רפואה ונתרפאה מיד וע"כ ניתן חירות ליהודים (וע' מסע"י לכניינין השני):

קינ] סי' קל"ד שפתי כהן והש"ך ישב תחלה בק' דרעזניץ ויקר מקרה שהג"ם העשל ז"ל נתאכמן בק"ק נ"ש אצל הג' בעל צמח צדק ובשבתם יחד על השלחן בא מכתב מק"ק העלישוי בשאלה אם הרב הש"ך ראוי לשמש שם בכתר הרבנית ויפן אל הרב הג"ם העשל והראה לו המכתב דבל"ס נודע לו מטיב הרב הש"ך אחרי דהוא נ"כ מארץ פוילין ויענהו בחפזון דהוא ראוי לשמש ברבנות אף בק"ק נ"ש והג' בעל צ"צ השיב כ"ז בענות לבו לק"ק העלישוי והי' שם הש"ך אב"ד עד ש' פמירתו (תכ"ג):

שם ועשו"ת אמונת שמואל (סכ"ג) דיצא עליו עוררין על הדרכה דברים לא נאמרו ע"ש אומרן ע"ש אבל אל התמה על החפץ כי כמקרה הזה קרה גם להנאוים בעל נחלה צבי על הש"ע תלמידו של הלב"ה ובעל עולת שבת ועולת תמיד ולבעל בית דוד (קורינאלדו) על משניות ועד אחרון לבעל ס' הכרית וכמ"ש בהתנצלותו בהקדמתו כשבא שניה לביה"ד ע"ש וכן להג"ם דוד לידא ז"ל. שם המקובלים מעדיין עליו שהי' יודע

אומר לנלח במספרים ואח"כ בתער אף באין בו שיעור:

ועוד שמעתי מכאדמו"ר הנ"ל שאמר משמ' דאניהו בעשו"ת חת"ס ז"ל אף שהי' נוהג בעצמו שלא לומר לשם יחוד משום קפידת הגאון בעל נז"ב ז"ל (יו"ד ס"ו) עכ"ז לפעמים הי' מקנא באותו האומרים אותו וכוה שמעתי מידיו איש בריתי הרב החסיד החו"ב מו"ה נפתלי ראמנברג ז"ל שהי' מכני ביתו שר הגאון בעשו"ת דברי חיים זצ"ל של"ה מקפיד כ"כ לומר תמיד לשם יחוד, וכן שמעתי דאף הגאון נז"ב בעצמו ל"ה מוחה תמיד באחרים שאומרים אותו, ועכ"ז פעם א' הי' חסיד א' משתוקק לכרך על אתרוג שלו שהי' מהודר ביותר ופתח לומר לשם יחוד הו' ל"ה מניח אותו לכרך על אתרוג שלו (וע"ס עורה שער ערך לשמה ע"פ):

קטן] סי' קי"ב **שערי אורה** בס' קוה"ד החליט שהי' בומן

הר"י בן הרא"ש וכו' ובקובץ כ"י ראיתי שהי' בש' רנ"ב מיוצאי ספרד וכו' ובעל החרדים כ' בשם הר"י דמן עכו מעשה ברבינו יוסף גיקמליא וכו' ע"ש ובל נעלם מאתנו מ"ש המקובל הר"י חיים בהקדמת ס' מנחת יהודה (פי' לס' מערכת אלקי"ת) וז"ל ואלה הספרים אשר תקרב אליהם ס' יצירה ס' הבהיר תעשה עמרת לראשך ס' הוזהר לא ימש מפין והגית בו יומם ולילה וס' הרב יוסף ו' גיקמליא והרב ש"ם דיליאון ענדם על גגרותיך, וסודות הרמב"ן כתבם על לוח לבך, וס' הר"ם מריקאנטי תקשרם לאות על ידיך וס' המערכת עם פירושי זה יהי' למוטפות בין עיניך ואו תצליח את דרכיך ואו תשכיל עכ"ל. וידוע דבעל החיים הי' בומן הגירוש כמו שהאריך בהקדמתו שם, ואיך יאמר כזה על החכם שבומנו ולהקריטו לרמב"ן ולריקאנטי ולהמערכת ובל"ס החיים תופר כדרכו ולא יקדים המאוחר ואיך המוקדם וישתנה סדרי הדורות, וידוע דהרש"מ ורמב"ן היו כמאה הראשונה, וכבר מצינו שם משפחה זו גם בסוף אלף הרביעי כמו ר' יצחק ו' גיקמליא ור"י בן שאול ו' גיקמליא ור"ש הנגיד ב"ר יוסף הלוי ו' גיקמליא (ד"ה ת"ש ת"ת) ור"מ ו' גיקמליא אלסרקוסתי (תת"ל) והמקובל ר' יעקב ו' גיקמליא (ס"ה) וע"ס היוחסין ולפי"ז הקובץ כוז"ב ואתו הסליחה וכן נאמנו

עלינו העדים, כמו החיים והחרדים: ושמעתי מכאדמו"ר הה"ג מוהר"ש אבר"ק קראקא שנצטוו מפי כבוד אביו הגאון בעשו"ת חת"ס וכו' כלם לזכרה, דאם יתאוה ללמוד חכמת הקבלה יבחר רק בס' שערי אורה, המשמחת לב ועיניו מאורה, ולדבקה בו כל ימיו, וע"כ פקודתו שצריה רוחו דאף גם בשבתו בין שרי יועזי המדינה בקמ"ר ווינא והיהה אתו וקרא בו כל ימי שבתו שמה, ותא חזו מ"ש הגאון מוהר"א ברודא בהכמתו לס' שערי אורה (אופיבאך ועת"ה) שנדפס עם פי' קצר בהת"ס צל העולם להמקובל חרב מו"ה מתתי' דלאקרום מברוק (ובנו הי' הג"מ יוסף אבר"ק שעברשין ונכדו מו"ה אברהם משה דלאקרום הי' ספרא דמתא פ"ק בזמן הב"ח והתיו"ט) וז"ל שם האיש אלוקי" קדוש האר"י ז"ל צוה על לימוד ס' הקדוש שערי אורה ע"ש:

קטן] סי' ק"ב **שערי צדק** ובמה"ד הביא

כמה ספרים שמשם שערי צדק ע"ש, ואנכי לא אשיג לו איך וכמה? וז"ל סה"ד (ה"כ אות ט"ז) ס' שערי צדק ר"י ו' קרניטולי כללים והתחלה לחכמת הקבלה ומכר שמות הקדושים וכינויי הספירות (קרימונא ע"ה) ובשה"ק ר"י ב"ר אברהם ו' דית חי' ס' שערי צדק, שערי צדק פי' על הספירות ע"ס נובלות חכמה דף קצ"ה עכ"ל, אם אמנם שלשה שערים נפתחו לו, עכ"ז אנכי איננו ממאמיני השלש ח"ו וכאשר נבואה שערו פנימה נראה דרך אחד הוא ואין שני לו, והמעיון ישפוט בצדק על דבר אמת דבן קרניטולי מ"ס הוא וצ"ל ו' גיקמליא, וכמ"ש בקוה"ד בשם ס' היוחסין דר"י גיקמליא ב"ר אברהם חי' ס' שערי אורה וס' שערי צדק, שער השמים, מרכבת יחוקאל וס' גנת אנו, וכ' שם בהקדמתו בהיותו בן כ"ז שנה חי' ס' ההוא עמוק מאוד ומשם נודע כמה רב חילוי בחכמה זו עכ"ל, ובל"ס הוא ס' שערי צדק, ומ"ש בשם שה"ק ר"י ב"ר אברהם ו' דית גם שה"ק טעה בזה במח"כ ליחסו לר"י ב"ר אברהם ו' דית וקצת רא"י לזה משום דר"י גיקמליא הי' בן אברהם ועוד דלא וכו' כלל את שם הר"י גיקמליא שהי' ס' שערי צדק:

ומצאתי אח"כ כזה בס' אוצר הספרים לר"י

שארית מערכת ש ת ציון קכו 251

קח] **ששפורט** הרב מו"ה יעקב ששפורט
הובא לעיל בח"א מערכת
יוד סי' רס"ט התחיל לנהוג נשיאתו
במדינת פיס כהיותו כ"ד שנים ומפני
עילת שוא ברח משם לאירופא והי'
אבד"ק לונדון המכונה ליווארנא וא"ד
ושמ"ך (ד' אייר נח"ת) והי' מראשי
הקנאים נגד השב"ץ וכת דילי' וכמבואר
בארוכה בק' ציצת נובל צבי שחי' :

קח] סי' קכ"ט **שערים** ע' ר"ש בן
חפני וכ"י
יוד סמ"ג הביא בשם ס' שערים דר"ש
בן חפני ע"ש :
קיט] פל"ט ס' זיה **שער ההכנה**
למורה"ן כ"ץ ומ"ש בשארית
ציון ח"א מערכת נו"ן סי' פ"ה דבעל
סמיכת חכמים הי' בן יהודה, וע"כ הי'
קודא ספרו לחי' ברכות בשם ברכת יהודה
וזה מעות ואך הי' בנו של הג"מ יצחק
אבד"ק סשעפאן בה"ג מהר"ן כ"ץ אבד"ק
לובלין כמבואר בציונים שעשה לספרו
שם, בזמנא נאה לחנוכה ונס לא קרא
לספרו בשם ברכת יהודה ורק ברכת ה'
ורק מפני קדושת השם כתב ד' במקום
ה' אחרונה, (ולוה הערני הבחור כהלכה
ש"ב כמר א"צ הירשפרינג נ"י) :

לר"י בן יעקב בשם החכם פירסט ע"ש
ומש"ש ורוצה להחליט דס' שער השמים
הוא ס' שערי צדק א"א לומר מן, אחרי
דס' שער השמים כבר הוא נדפס בפ"ע
והוא בתוך ח' קונטרסים הראשון מהם
כולל לקוים רה"ג וכו' ונדפס מחדש :
קין] סי' קכ"ב **שערי שבעות** רה"ג
ועתוס' יבמות מ"ח
ע"ב ד"ה היכא וכו' ע"ש :

יוד סמ"ג הביא בשם ס' שערים דר"ש
בן חפני ע"ש :
קיט] פל"ט ס' זיה **שער ההכנה**
למורה"ן כ"ץ ומ"ש בשארית
ציון ח"א מערכת נו"ן סי' פ"ה דבעל
סמיכת חכמים הי' בן יהודה, וע"כ הי'
קודא ספרו לחי' ברכות בשם ברכת יהודה
וזה מעות ואך הי' בנו של הג"מ יצחק
אבד"ק סשעפאן בה"ג מהר"ן כ"ץ אבד"ק
לובלין כמבואר בציונים שעשה לספרו
שם, בזמנא נאה לחנוכה ונס לא קרא
לספרו בשם ברכת יהודה ורק ברכת ה'
ורק מפני קדושת השם כתב ד' במקום
ה' אחרונה, (ולוה הערני הבחור כהלכה
ש"ב כמר א"צ הירשפרינג נ"י) :

ת.

יוד סי' שפ"ב שכ' המחבר דספר הוה
נדפס מלא מעיות כסיבת מעתיקים שונים
ע"ש ולפי"ז ל"ק כ"כ קושי' הבי' או"ח
סי' פ"ג ע"ש ועש"ך חו"מ סי' של"ב ע"ש,
וחלק שני הוא ס' מישרים נדפס עם
באור ר"ח אלנאוי קושמא תכ"ט בשם
נתיבות משפט וע"ל מערכת ני"ן סי'
נ"ב ע"ש :

קנד] סי' ל"ז **תורת אבות** למורה"א
ששון ואולי מ"ש בשפתי
ישנים שפת אמת הוא מ"ס ע"ש :

קנה] סי' מ"ס **תורת החמאת** המנהג
פה בכל שנה ושנה מתאספים
ביומא דהלולא ובאים אנשים לאלפים
מקרוב ומרחוק להשתתף על קברו ואומרים
תהלים ותפלות, והרב דמתא אומר דברי
כבושין ועניני מוסד ונס פלפלת כד
שהוא לישב דברי הרמ"א במקומות הצ"ע
הן

קננ] סי' מ"ז **תולדות יצחק** ועמ"ש
שם בהגה מ"ץ וא"ל
עוד דכותו לס' תולדות יצחק להג"מ
יצחק הכהן דרשן וריון פ"ק קראקא
חותן משה הג"מ משה דרשן ב"ר שמואל
מחליש בהמ"ס דרש משה עה"ת ע"ד
פלפול כדרכם נדפס בלבוש ע"ס בראשית
ואני ראיתיו כלו בכתי"ק והי' נמצא בו
הסכמת הגאון פנ"י בעצם כתי"ק ובפנקס
הקהל דפ"ק נמצא חתימתו מ"ש תכ"ה
י"ד סיון אחר חתימת הג"מ ארי' ליב
פישלש המכונה (הויכר ר' ליב) ונפטר
מ"ו אייר תל"א בהג"מ זכרי' מענדל
הנקרא ר' מענדל קלוינר ולפמ"ש כס'
זכרי' משלם (פסד"א תקל"ו) והי' מכונה
ג"כ בשם זכרי' הנביא :

קננ] סי' י"ג **תולדות אדם** וחוה ד'
קושמא רע"א, ועמ"א מערכת

הן בש"ע או בתו"ח שתפסו עליו האחרונים, ומרבין בצדקה לטובת נשמתו, ויגן עליהם זכותו, וגם בכל השנה כולה מי שהוא שרוי בצער ובצרה ר"ל משתטחין על קברו ומרבין בתפלה וצדקה מצאוכאן פדות ורוחה, ונסו יגון ואנחה, ויושעו מתוך לוחציהם ודוחקיהם: [קנ] סי' נ"ו סוכה חי' הריטב"א ומ"ש המחה"ש או"ח סי' הרכ"ט וכ"כ הרשב"א צ"ל הריטב"א ע"ש: [קנ] סי' ס"ח תנחומא וזה לא כביר נדפס בווארשא ביאור על התנחומא בשם קול הרמ"ז גם אנכי הדל חברתי באור מספיק. ופירוש על התנחומא ובית ארזים וכוונה, וה' יהי בעוזרו להוציאו לאורה בימינו בקרוב: [קנ] סי' ע' תניא וע' מה שהארין[הגאון] המחבר כאן ויותר ג"ל שהי' נמצא בידי הראשונים עוד ס' תניא מא' מגדולי הראשונים וקצת ראי' לזה משו"ת מהרי"ק נדרש קמ"ד ס"א הובא דבריו בב"י יו"ד נד"ש סי' קצ"ד ע"ש וע"כ נקרא זה בשם תניא רבתי מכלל דאיכא וזמרא וזה מקרוב נדפס מחדש תניא רבתי עם באור והנהגה לח"א, וצע"ק על שלא העיר שם בהקדמה כלל מזה ובס"ס תניא אי' כזה"ל נשלם מנהג אבות ס' התניא ש' ה"א וע"ד לב"ע, (נדפס ראשונה רע"ד):

[קנ] סי' צ"ב תקנות ר"ג, וכן הובא בכאה"ג יו"ד סי' של"ד ע"ש: [קנ] סי' צ"ו תרגום ועמ"ש הרמב"ם במורה ח"א פכ"ו

על האונקלוס איך ספליא לפרש הפסוק הן האדם הי' כאחד ממנו ונז' ע"ש ומק"ח פ' ויגש ע"ש וז"ל תשובת הגאונים (כס' נהרות דמשק) וז"ל ושמענו מפי הכמים הקדמונים דענין גדול עשה הקב"ה באונקלוס הנר שנעשה תרגום על ידו ע"ש, ובל נעלם מאתנו מ"ש היפ"ח פ' ויגש ע"ד הרבות שם פתחי זהב ונז' תרגום עקילם הגר חורוין דרהב וכו' וז"ל זה אינו אונקלוס הגר דלא תרגם הכתובים דיש בו קץ משיחא, והמעס דהם תרגמו ע"פ הקבלה אבל עקילם הגר לא תרגם רק לפרש הענינים וע"ד תרגום רב יוסף ע"ש, וידוע דאונקלוס התנייר בימי הלל ור"ג ותרגם כל המקרא בלשון הבבלי, ועקילם בן אחיו של אדריינום התנייר בימי ר"א ור"י ל"ו שנים

אחר החורבן ותרגם כל המקרא בלשון יון: [קנ] סי' ע"ז תפארת למשה ובסוף ספרו שם ד' ברלין תקל"ו אי' דבסוף ימיו ש' אמ"ת נתקבל לאבדפ"ק קראקא ע"ש וצ"ל דלאחר שנתקבל לרב דפ"ק נטרפה השעה פתאום בעו"ה כי מעולם לא שמענו שמעו בפ"ק ואף אבותינו לא ספרו לנו, ואך זאת היא נפלאת בעינינו, כי בשנת אמ"ת הי' הג"מ יצחק חר"ף שוכן בתוכינו, ונפטר אח"ז הו"ר ש' תמ"ג, ואולי גם או הי' משתמשין בשתי מלכים בפ"ק כמו בשנים קדמוניות, או שנתקבל אז רק לראב"ד, ולא לאב"ד וגם מחמת ידיו הג' מוהרי"ח או מופלג בוקנה, וכבוד ידיו המנוח הרב בעל כלילת יופי רוצה לומר דמ"ס הוא וצ"ל ש' באמ"ת, וגם רוצה להחליט לפי השערתו דלכך לא בא הנה לשכון כבוד בתוכינו על שהי' עומד אז לנגדו הג"מ נכריאל מקראקא אבד"ק נ"ש שהי' חתן הרה"מ ישכר בעריש מוהרי"ח הג"מ מופלג וצ"ל להנחיל כסא כבוד חותן זקנו ז"ל, ולמלא מקום חנאון מוהרי"ח בא הנה הגאון הקדוש הג"מ אהרן תאומים הי"ד שנהרג בק' הסעליניק בש"ק ב' אב ש' ת"ן ולמחרתו הוליכו גופו המהוד והקדוש לק"ק פינטשוב ושמ"ך (וע' שארית ציון ח"א סי' יו"ד):

[קנ] תוספתא ובתו"ח ב"ק פ"ב מ"ה ד"ה דיו וכו' כ' וז"ל כיון דאפקתי' מהסגר א' אוקמה אב' הסגרות וכן מוכח בתוספתא דמס' אבות ע"ש וצע"ג דלא מצינו כלל תוספתא למס' אבות ובל"ס יש שם איזה שבוש וצריך תקון:

[קנ] תקון שובבים להרמ"ז באתי כאן להעיר ע"ד אחד כלפי מ"ש החכם בעיניו הוא ה' נרעטץ אוקרעטץ על הגאון הקדוש הזה שהי' תלמיד תלמידו של הרח"ז (הוא ר' בנימין הלוי) שהי' נתפס חי' לחרמו של צבי ולחשוד אותו שעמד לימין ש"ץ ימ"ש, בשביל שמצא מציאה כאיזה מקום דחוק ורחוק לתלות בו קו חשד בתנם כמו ברמב"ם ובעל נחלת שבעה ולא נתן רסן לפיו הטמא לתלות בוקי סרוקי על לא דבר ובאמת מצינו להדיא כהיפך בס"ס שו"ת דבר שמואל בק' זכרון לבני ישראל שהודיע דעתו יחד עם עוד רבנים אחרים נגד ש"ץ ונביא השקר נחמ"י חיון ע"ש:

